

NORDISKE

3 - SEPTEMBER 2026

FORENINGEN
NORDEN

Meget mere NORDEN

A photograph of a man and a woman in light blue shirts laughing and talking outdoors. The man is wearing sunglasses and a watch. The background is a blurred green landscape with trees. The text 'Nysgerrig konge blandt nordiske unge' is overlaid at the bottom in large white letters.

**Nysgerrig konge
blandt nordiske unge**

Markant stigende interesse for Norden

Under regeringsforhandlingerne i foråret sendte jeg som formand for Foreningen Norden et enslydende brev til samtlige partiledere. Brevet indeholdt den opfordring, at uanset hvilken regering, der måtte blive dannet, burde regeringen forpligte sig til et stærkere nordisk samarbejde. På den baggrund er det glædeligt, at der i den nye regerings grundlag er et omfattende afsnit, der forpligter regeringen på et stærkere nordisk samarbejde.

Foreningen Norden ser frem til samarbejdet og dialogen med ministeren for nordisk samarbejde, Monika Rubin, hele regeringen og alle Folketingets partier om at fremme den nordiske dagsorden, og vi har masser af ideer. Længere omme i magasinet kan man læse vores redaktørs interview med ministeren.

Denne nordiske dagsorden taler lige ind i den markant stigende interesse for Norden. Her i magasinet bringer vi en artikel med direktøren for Erhvervs- og Tænketank, Maria Tarp, som står i spidsen for det nye nordiske erhvervs-samarbejde, Nordic Compass, der tydeligt viser, at store nordiske virk-

somheder har fokus på synergierne i nordisk samarbejde.

Desuden er flere dagblade ved at op-ruste det nordiske stof. Vi har længe efterlyst en stærkere medieinteresse for Norden og udviklingen af en nordisk offentlighed. Det har vi besluttet også selv at bidrage til ved i 2027 at starte udgivelsen af et nordisk nyhedsbrev, som vi nu har fået støtte til i Medienævnet.

I lyset af alt det er der grund til at hæfte sig ved, at vores protektor, H.M. kong Frederik X, for flere år siden i et

Kongen ankommer til Foreningen Nordens tidligere ejendom, Hindsgavl Slot, hvor Lars Barfoed tager imod.

Foto: Robert Wengler.

interview her i magasinet, da han endnu var kronprins, udtalte, at 'Norden har noget at byde på i forhold til demokrati, tillid og andre værdier, som er udfordret i store dele af Europa'. Den erkendelse får flere og flere.

Lars Barfoed, formand

Rettelse: I artiklen om Greater Copenhagen (GC) 10 års-jubilæum i Nordiskes seneste udgave stillede vi to spørgsmål, men gengav kun svar på det ene.

Direktør Jan Juul Christensen svarede på, hvad GC gør for at nedbryde grænsehindringerne. Men han havde ikke fået forelagt det andet spørgsmål om, hvordan han forholder sig til kritik af GC for primært at være en markedsføringsplatform.

Det var en fejl fra redaktionens side, som vi beklager.

NORDISKE

Foreningen NORDEN

Vandkunsten 12,
1467 København K.
Telefon: 60 13 36 30,
mail: landskontoret@foreningen-norden.dk,
www.foreningen-norden.dk

Landsformand: Lars Barfoed

Generalsekretær: Christian Lagoni

Protektor:

H.M. kong Frederik X

NORDISKE – foreningens magasin

Redaktion: Esben Ørberg,
ansvarshavende redaktør,
Telefon: 27 25 80 40,
redaktion@foreningen-norden.dk.

Grafisk tilrettelæggelse:

Pia Alø Visser, Stibo Complete.

NORDISKE Næste nummer udkommer den 14. december.

ISSN: 0901-4950.

Tryk: Stibo Complete a/s.

Forsidefoto: Kongen i samtale med nordiske unge på Nordjobb - flankeret af Nordjobbs projektassistent Karin Panelius. Foto: Robert Wengler.

Medlemskab: Du bliver medlem for 315,- om året, 410,- for en husstand, 215,- for pensionist og 260,- for pensionistpar.

Skriv til os. Se vores adresse til venstre her på siden. Eller meld dig direkte ind:

www.foreningen-norden.dk/medlemsformer-og-kontingenter/

Nordisk regering som aldrig før

Regeringen nævner Norden otte gange i sit regeringsgrundlag. Hvad betyder det, spørger vi ministeren for nordisk samarbejde, Monika Rubin (M), hvis ambition er en revideret Helsingforsaftale i år – og så vil hun have unge til at interessere sig for Norden.

Regeringen har skrevet mere nordisk samarbejde ind i sit grundlag end nogen anden regering har gjort. Hvorfor?

- Fordi nordisk samarbejde er vigtigere end nogensinde. Det er ikke bare noget, vi siger eller skriver ned. Samarbejdet er intensiveret i de seneste år. Nu skal vi betydeligt længere. Den prioritering er blevet bemærket, og jeg tillader mig at fremhæve den ros, som mine nordiske ministerkolleger gav mig på regeringens vegne, da vi i slutningen juni mødtes på Færøerne. Det er blevet bemærket, at vi prioriterer Norden.

Hvad betyder det, at samarbejdet skal øges?

- Jeg har ansvar for revisionen af Helsingforsaftalen, som skal give fuld ligestilling for de tre selvstyrende lande Grønland, Færøerne og Åland. Vi er godt i gang med arbejdet, og jeg håber selvfølgelig på, at vi når i mål.

Men var det ikke meningen, at Helsingforsaftalen også skulle udvide det juridiske grundlag for nordisk samarbejde?

- Jeg er åben for, at der også kommer til at ske mere end ligestillingen. Men ligestillingen er det vigtigste lige nu. Jeg tror ikke på flere forandringer på én gang. Det er dog vigtigt at huske, at nordisk samarbejde ikke står og falder med Helsingforsaftalens rammer. Der foregår utroligt meget andet – også bilateralt mellem landene. Og der arbejdes med at nedbryde grænsehindre, så vi kan gøre det lettere at bo og arbejde på tværs i Norden. Så vil

Monika Rubin i Folketingssalen i samtale med forsvarsminister Jeppe Bruus (S). Foto: Jens Dresling, Ritzau/Scanpix.

vi også få langt flere end de 50.000, som i dag har bopæl i ét nordisk land og arbejder i et andet.

Hvorfor ikke benytte lejligheden til at få den nordiske grundlovs mandat udvidet?

- Regeringen vil styrke det nordiske samarbejde betydeligt - især omkring forsvar, vedvarende energi, teknologi, råstoffer og strategiske investeringer. Denne prioritering kan sagtens finde sted indenfor rammerne af det nordiske samarbejde, som det ser ud i dag.

Vi skal forberede samarbejdet i fredstid

Du har nævnt, at vi skal blive enige om så meget som muligt i Norden, inden det brænder på - med henvisning til at sporene skræmmer fra Corona-epidemien. Men det gælder vel også miljø, klima og regulær krig?

- Det gælder i fredstid, at de gode relationer skabes, at båndene skal styrkes. Hvis vi har stærke og afklarede alliancer, så tror jeg også chancerne er bedre for, at man også i dén situation husker sine nordiske venner. Det er min mission at motivere og styrke alliancer på tværs i Norden.

Hvad er du egentlig minister for? Beskriv dit ministerområde!

- Helt overordnet har jeg rollen som indpisker ved at gøre mine ministerkolleger opmærksomme på, hvad der kan have nordisk betydning inden for deres områder. Som indpisker kan jeg sørge for, at den nordiske nytteværdi bliver undersøgt og tænkt ind i politiske initiativer. Jeg skal have Norden for øje og minde kollegerne om betydningen af nordisk samarbejde.

Du har om Norden sagt til Kristeligt Dagblad, at ungdommen skal med. Hvordan kan unge blive mere interesserede i Norden?

- Det handler netop om interesse - at vække interesse for Norden blandt unge. Det skal vi gøre ved systematisk at præsentere unge for Norden. Jeg var selv på udveksling på Island som medicinstuderende, og da jeg i juni i år sad på Færøerne sammen med de øvrige nordiske samarbejdsministre, fik jeg med stor styrke oplevelsen af, at vi har hinanden i Norden, hvis vi vil. Island fik mit hjerte, da jeg var ung - og det forhold er livslangt.

- Det er selvfølgelig noget, jeg vil tale med andre ministre om. Sådan er det at være minister for nordisk samarbejde. Jeg koordinerer. Vi har den fælles ambition i regeringen at styrke det nordiske

Monika Rubin har persisk far, polsk mor, dansk stedfar, er gift i Sverige og tilbringer en stor del af sin fritid på svigerfarens ødegård i Sverige eller på skiture i Norge. Her leder hun sammen med den færøske udenrigsminister og nordiske minister Bárður á Steig Nielsen det nordiske ministermøde på Færøerne i juni.

ske tilhørsforhold blandt almindelige borgere ved at øge kendskabet til Norden. Jeg ser gerne, at de unge tager på udveksling eller studierejser i Oslo frem for Prag.

De unge vil gerne være mere nordiske

Monika Rubin har flere andre områder i tankerne, når det gælder om at øge unges interesse for Norden. I foråret var Nordisk Ministerråd vært for flere LGBT+-arrangementer i Danmark, bl.a. en international conference om ligestilling og rettigheder, hvor der var mange unge til stede. Her spillede ligestillingsministrene, som har deres eget nordiske ministerråd også en stor rolle.

- Jeg fornemmer også, at kvinders sundhed sagtens kan være et område, som øger de unges interesse på tværs af Norden. Der er et kæmpe potentiale for en dagsorden, der drives af unge - og med nogenlunde ens sundhedssystemer i Norden, er det helt oplagt at motivere de unge til nordisk samarbejde om kvinders sundhed. De vil gerne, siger Rubin og reflekterer over minister mødet på Færøerne, hvor hun sad i formandsstolen pga af Danmarks og Færøernes formandskab for Nordisk Ministerråd i 2026.

- Det slog mig under mødet, at vi er knyttet meget tættere til hinanden, end vi tænker over til daglig. Vi er stærkt forbundne, og der skal ikke så meget til, før vi opdager det. Den latente opdagelse vil jeg være med til at vække til live. Det er muligt, fordi vi deler en stærk grundfortælling om tillid, demokrati, åbne samfund og historiske bånd, siger Monika Rubin.

Skal I på skiferie i Norge?

Skær lidt af den lange køretur, og sejl mellem København og Oslo.

Som medlem af Foreningen Norden kan I spare 15% på alle kahytter og tage bilen med helt gratis*. Fyld den med bagage, yndlingsbamsen og feriestemning, og køр direkte om bord.

Book senest 3. november 2026, og vælg afrejse i perioden 8. december 2026 til 31. marts 2027. Brug kampagnekoden FN27BES1 ved bestilling.

*Bestil og læs mere på www.gncl.dk/norden

Pst! Hjemturen klarer vi også
– uden stop ved hver rasteplads

Tag bilen med
Gratis*

Katrín Jakobsdóttir var Islands statsminister i godt syv år frem til 2024 for Venstrepartiet – De Grønne. Hun fik godt 25 pct. af stemmerne ved præsidentvalget samme år, som dog blev vundet af Halla Tómasdóttir med 34 pct. Her er hun til New Nordics AI Advisory Board møde i København i dette forår. Foto: NNAI.

Sætter fart på AI i Norden – med omtanke

Hvordan fremskynder vi indførelse af kunstig intelligens uden at miste ansvarlighed? Som eneste sted i verden har en region, Norden og Baltikum, slået sig sammen om at sikre grundlæggende menneskelige værdier i kunstig intelligens. Vi taler med lederen af New Nordics AI (NNAI), som Nordisk Ministerråd står bag.

De nordiske kulturministre var forud for deres tid, da de i slutningen af 2024 besluttede, at Norden skulle blive Europas motor i kapløbet om at indføre kunstig intelligens, AI. Beslutningen udløste 30 mio. kr. fra Nordisk Ministerråd, som siden er

suppleret med betydelige beløb fra fonde og virksomheder.

Allerede året efter åbnede NNAI i Stockholm, som hængte sig på og styrkede eksisterende privat-offentlige centre i alle de nordiske lande. Tilsammen et partnerskab, som ikke findes noget andet sted i verden.

AI påvirker os med enorm kraft

Nordisk Ministerråd bad den tidligere islandske statsminister Katrín Jakobsdóttir om at stå i spidsen for paraplyen New Nordics AI.

- AI forekommer overalt og ændrer vores job og levevis, og samtidig er AI-udviklingen samlet på få

hænder. Derfor går vi sammen i Norden for både at kunne samarbejde med og hamle op med internationale AI-aktører. For os handler det om *både* at fremskynde implementeringen og skaleringen af AI i et samarbejde med alle relevante partnere i hele regionen, og sikre, at solide nordiske værdier ikke eroderer. Tag bare tilliden til vores sundheds- og uddannelsessystemer. Den skal vi for enhver pris bevare, lyder det fra Jakobsdóttir, som allerede som statsminister kunne se, at AI måtte håndteres og prioriteres af det offentlige – og ikke kun af tech-giganterne.

- Jeg kunne se, at det islandske sprog, som tales af 300.000 mennesker, ville blive truet, når AI begyndte at flyde ind overalt i systemer og modeller. Jeg ved jo, at sprog definerer vores tanker, og når vi bruger andre sprog end vores modersmål, så tænker vi anderledes. Derfor måtte vi sikre, at AI-sprogmodellerne blev så stærkt islandsk betone, at sproget kan overleve. Det kan jeg nu være med til at overføre til nordisk niveau for at sikre, at de nordiske sprog bruges – og dermed overlever, siger hun.

Afspejler nordiske værdier

Som forperson for NNAI har Jakobsdóttir også den opgave, at AI-modellerne forsynes med ikke blot nordiske sprog, men også med så store datamængder, at modellerne afspejler Norden og nordiske værdier. Derfor skal de baltiske lande med i projektet.

- Vi får de stærkt digitaliserede lande, Estland, Letland og Litauen med omkring årsskiftet. De besidder nyttig viden og store datamængder, som kan være med til at fremskynde AI-udviklingen gennem en faciliteret dialog med brugere og udviklere.

Med udtrykket 'faciliteret dialog' henviser Jakobsdóttir til, at både den centrale paraply og de nationale centre samarbejder bredt med omverdenen.

- Vi har tætte forbindelser til politikere, offentlig administration, forskning, erhvervsliv og civilsamfundene. Vi inddrager hele økosystemet rundt omkring AI-udviklingen for at skaffe national viden, der kan forenes i et regionalt perspektiv. Hele ideen er, at vi nationalt samler og deler viden, projekter og ideer, som de enkelte nordiske lande ikke ville kunne gøre alene.

- Formålet er, at Norden og Baltikum kan blive

så vidende og stærke på AI, at vi kan agere samlet på den internationale scene. Derfor har vi brug for en fællesnordisk platform, lyder det fra Katrín Jakobsdóttir, som fremhæver et par fokusområder.

Fokusområderne

- Det ene er den måde, vi bruger kunstig intelligens og digitale værktøjer i vores job. Det andet er uddannelses- og sundhedssystemerne. Det er områder, som minder meget om hinanden i Norden, og vores ambition er, at AI på disse områder udvikles med respekt for menneskerettigheder, demokrati, ligestilling og velfærd – alle de klassiske nordiske værdier.

På spørgsmålet om hun kan få de store tech-virksomheder til at lytte, siger Jakobsdóttir:

- Vores partnerskaber omfatter alle dele af de private og offentlige samfund i Norden og Baltikum, så vi sidder på et stærkt fundament, som også er støttet af Google, Microsoft og andre. Jeg tror, at vi ved at dele frit ud af viden og ved at tilbyde projektsamarbejder kan påvirke de store i en retning, som er gunstig for alle parter. Det handler om dialog og om at få udviklet digitale værktøjer, som passer til de samfund, vi lever i. Det har regeringerne givet os mandat til. Vi skal derfor ikke dæmme op for udviklingen, vi skal fremskynde den – med omtanke og ansvarlighed, siger hun.

De fem nationale centre er: AI Sweden, AI Finland, Digital Dogme (Danmark), TEK Norge og Almannarómur (Island) – og tre baltiske er på vej. *eø*

Katrín Jakobsdóttir og Sanna Marin, der var finsk socialdemokratisk statsminister fra 2019-2023, arbejdede i flere år tæt sammen om bl.a. nordisk sikkerhed. Her ses de sammen ved Nordisk Råds session i Helsingfors i 2022. Foto: Magnus Fröderberg, norden.org.

Nysgerrig og åben kronprins – nysgerrig og åben konge

Kongen rejste ud i det fremmede som helt ung kronprins. Først i Norden, derefter Baltikum – og siden USA. Tilskyndet af sine forældre mødte han det nye med en nysgerrig, åben og ydmyg tilgang, som han har i behold som konge. Kongen har netop besøgt Foreningen Norden, et af hans protektorater, og vi bringer i den anledning billeder fra besøget og genudgiver dele af to interview om Norden og oplevelser i det fremmede, som den daværende kronprins gav til Nordiske i 2018.

Billedet er fra interviewet med Nordiske i 2018, hvor kronprinsen har plantet sin højre hånd solidt i netop Baltikum, mens han for Nordiskes redaktør beretter om sine oplevelser med baltiske medstuderende lige efter landenes selvstændighed. Foto: Jacob Carlsen.

De kommende sider handler om kong Frederik X og hans forhold til ikke blot Norden, men i høj grad de baltiske lande og den store verden.

Anledningen er kongens besøg i juni hos Foreningen Norden, som han er protektor for. Her var det hans ønske, at besøget blev til mere end den klassiske høflighed og fin frokost – og han tilbragte derfor en rum tid sammen med unge Nordjobbere i en fynsk spinatmark. Unge, som har turdet tage på job og skabe nye venskaber i et andet land. Dette besøg indleder siderne.

Derefter dykker vi ned i baggrunden for, at kongen mødte de unge i marken. Noget af forklaringen finder vi tilbage i 1991, hvor den 22-årige kronprins mødte en flok unge baltere, hvis venskaber og hjemlande senere fik stor betydning for ham.

Kongen fortalte om disse år under dannelselse og uddannelse til Nordiske for snart otte år siden – og vi bringer uddrag af hans fortælling om at turde at forlade sine trygge rammer, om at fastholde nysgerrigheden overfor det nye og samtidig udvise ydmyghed – uden at tro, at danskere er verdensmestre i alt.

Åbenhed, tillid og samarbejde var kongens tilgang som helt ung, og det var tydeligt i den fynske spinatmark, at kongen stadig bærer disse værdier videre både til sine nærmeste og til sit folk. Han har bevaret en favnende tilgang til de nye og det nye – og lysten til at tage ved lære.

God fornøjelse med glimt fra kongens besøg hos Foreningen Norden, hvor han bogstaveligt talt træder i spinaten – og med kronprinsens fortælling om, hvordan Norden 'sidder' i ham, og hvordan det nye og ukendte aldrig har virket fjernt.

- Mødet med andre befolkninger har altid interesseret mig, og de største indtryk er i virkeligheden ikke de store begivenheder, som jeg jo ofte selv har medvirket i, men de mange indtryk og møder med mennesker i det daglige, lød det fra kronprinsen i Nordiske.

eø

Kongen møder nordiske unge i fynsk spinatmark

Kong Frederik er protektor for Foreningen Norden, som tidligere ejede Hindsgavl Slot. Derfor var slottet det oplagte sted at starte, da kongen besøgte Foreningen Norden den 24. juni. Derefter gik turen ud i en spinatmark.

På Hindsgavl fik kongen forevist det nordiske bibliotek og Rosa Stue, hvor kong Frederik VI i 1814 underskrev dokumentet om Danmarks afståelse af Norge til Sverige.

Kongen fik både spinat i munden og jord under neglene, da han efter frokost på Hindsgavl mødte

20 nordiske unge på steghedt sommerjob i en spinatmark ved Middelfart. De unge brugte sommeren på at luge spinat – og dyrke socialt samvær med andre unge fra hele Norden.

Kongen, der selv rejste til vores nabolande som helt ung, fulgte med Ingvild

Kongen lærte lidt om spinatavl og fik lejlighed til at tale uformelt med de unge fra Island, Norge, Sverige og Finland.

Foto: Robert Wengler.

Norske Ingvild Eide
Sommerfeldt og svenske
Lucas Lindencrona,
som i særlig grad fik
kongen i tale.

Foto:Robert Wengler.

og Lucas (se herunder) gennem spinatrækkerne, mens han talte med dem om deres baggrund og markarbejdet hos den internationale frøvirksomhed, Jensen Seeds. Senere talte han længe med hele flokken af unge – udenfor hørevidde af rådgivere og værter.

Sommerarbejdet formidles af Foreningen Nordens Nordjobb-projekt, som i de seneste 30 år har arrangeret sæsonarbejde for 35.000 nordiske unge.

De unge her i spinatmarken går række op og række ned og kigger på hver eneste plante for at sikre, at der ikke forekommer afvigere, som kan være med til at forringe frøkvaliteten.

Ingvild Eide Sommerfeldt er 19 år og kommer fra Trollåsen uden for Oslo. Hun studerer litteratur, idéhistorie, filosofihistorie samt freds- og sikkerhedspolitik på Nansenskolen. Hun interesserer sig

Kongen på vej ud i
spinatmarken, flankeret
af Nordjobbs projektassistent,
svensk-finske Karin Panelius og
formand Lars Barfoed. Bag dem
anes næstformand Annette Vil-
helmsen og generalsekretær
Christian Lagoni.

Foto:Robert Wengler.

Foto: Robert Wengler.

Kongen hører om det nordiske biblioteks tilblivelse i 1920'erne kort efter Foreningen Nordens overtagelse af Hindsgavl.

for natur, kultur og samfundsspørgsmål og sætter pris på internationale erfaringer og mødet med nye mennesker. Gennem Nordjobb arbejder Ingvild for første gang hos Jensen Seeds i Danmark.

Lucas Lindencrona er 23 år og kommer fra Skövde i Sverige. Han er for anden gang afsted med Nordjobb, hvor han arbejder med planteinspektion hos Jensen Seeds. I år har han taget en ven med sig. Han beskriver sig som engageret, grundig og positiv, og han værdsætter de muligheder, Nordjobb giver for at styrke forståelsen af nordiske sprog, kulturer og fællesskaber på tværs af landegrænser.

eø

Frokost på Hindsgavl, hvor Foreningen Nordens formand byder kongen velkommen, flankeret (tv) af lederen af Nordjobb, Nahuel Halager, og direktøren for Hindsgavl, Uffe Høeg Johansen.

Foto: Robert Wengler.

A man with short, dark, wavy hair and a light beard is sitting on a yellow tufted sofa. He is wearing a dark blue textured blazer over a dark blue button-down shirt, and light brown corduroy trousers. He is looking directly at the camera with a neutral expression. His hands are resting on his knees, and he is wearing a gold ring on his left ring finger and a black watch on his left wrist. The background features a large window with white curtains and a blue patterned curtain on the right. The floor is made of light-colored wood.

- Måske er der mere
end nogensinde brug for,
at Danmark bliver det stærke
led mellem Norden og Europa,
sagde den daværende kron-
prins til Nordiske i 2018.

Foto: Jacob Carlsen.

Norden

sidder i den nysgerrige konge

Kong Frederik er dansk og i høj grad nordisk – med et helt særligt blik for de tre baltiske Østersølande. Det fortæller han om i dette uddrag af et interview, han som kronprins gav til Nordiske i 2018, hvor han også anbefaler unge at rejse ud og opleve andre befolkninger med nysgerrighed og åbne øjne.

De var selv på et langt udlandsophold i USA som ung – før internet og nye medier. Hvad fik De med hjem, udover halvandet års lærdom fra Harvard og fra den danske FN-mission?

- USA er et fantastisk sted at opleve. Det er et ungt land, og alt forekommer at være muligt. Men som i mange af livets forhold kommer den største oplevelse, når man anskuer den i forhold til noget helt andet, når man ser og oplever kontrasterne. Dem så jeg i de baltiske lande kort før mit USA-ophold, hvor min sikre og gode tilværelse både hjemme - og senere på Harvard - stod i skærende kontrast til disse forsømte lande.

- Men i øvrigt har mødet med andre befolkninger altid interesseret mig, og de største indtryk er i virkeligheden ikke de store begivenheder, som jeg jo ofte selv har medvirket i, men de mange indtryk og møder med mennesker i det daglige. Jeg kan klart anbefale unge rejsende at slå sig ned og opholde sig i samme område i nogle måneder. Mange rejser ganske vist ud i lang tid, måske et år, men de bliver sjældent samme sted mere end tre-fire uger – og det er for lidt til at opleve hverdag. Under længere ophold får man den fremmede livsform under huden, og indtrykkene lejrer sig dybt. Det giver en helt særlig og livslang rodfæstning, hvis man har mod på f.eks. at bo hos en lokal familie i udlandet i tre, seks eller ni måneder.

Det kan vel også være forbundet med stor usikkerhed at rejse ud til det ukendte?

- Det vil mange unge nok føle, og derfor har de det også bedst herhjemme, måske endda samme sted, som de er vokset op. De kender deres trygge nærområde og har ingen trang til at springe på Den Transsibiriske Jernbane, men drømmer om det gode liv og det gode job. Udfordringerne kan sagtens ligge i det nære, og det har jeg sandelig stor respekt for.

De har også rejst meget i Norden, og Deres slægtning – langt ude – Margrete I, samlede Norden for 600 år siden. Hvordan opfatter De Norden?

- Det gør mig stolt at være fra Norden! Vi er jo fem stærke og uafhængige lande, der er bundet sammen gennem sprog, ytringsfrihed og en ensartet demokratisk udvikling. Vi er solide og robuste stater både politisk og økonomisk, og det giver da også genlyd ude i verden.

- Det nordiske folk er præget af harmoni, samarbejde og tillid til hinanden. Jeg synes egentlig, at vi, især i Danmark, er gode til at række hånden ud til vores nordiske brødre og søstre. Vi er jo også fysisk forbundet med Europa, og måske er der mere end nogensinde brug for, at Danmark bliver det stærke led mellem Norden og Europa. Jeg tror i det hele taget på, at Norden har noget at byde på i forhold til demokrati, tillid og andre værdier, som er udfordret i store dele af Europa. Jo, de nordiske lande har vist driftssikkerhed og stabilitet, som fungerer.

Hvilken betydning har historien haft for det nordiske fællesskab og samarbejde?

- Vi rykkede vel først for alvor sammen i Norden efter krigen i midten af 1800-tallet. Indtil da havde vi haft mindst 100 år med markant tysk indflydelse, ja, de intellektuelle beherskede endda tysk som det

- I mødet med andre kulturer kan man både være stolt og være ovenpå i forhold til ens egen kultur. Men man kan også, sådan er jeg opdraget, være lyttende, nysgerrig og en lille smule ydmyg, sagde kronprins Frederik til Nordiskes udsendte. Foto: Jacob Carlsen.

andet modersmål. Men efter krigene i hertugdømmerne, hvor vi fik skåret en god bid af Danmark, følte vi os klemte og frygtede indlemmelse i det stor-rige, som vi grænsede op til. Det fik os til at vende os mod især Sverige og Norge i højere grad. Denne situation minder om de baltiske lande mange år senere, hvor de måtte operere på en knivsæg i forhold til Sovjetunionen og derfor naturligt nok kastede blikket mod Norden.

Når vi nu er så godt stillede i Norden, har vi så en forpligtelse til at dele ud af vores rigdom i form af de værdier, som er grundlaget for vores position?

- Ja, men det gør vi da allerede – måske ofte ubevidst – i vores gøren og laden og tilstedeværelse både som enkeltpersoner og officielle repræsentanter ude i verden. Jeg oplever det for eksempel i Den Internationale Olympiske Komité, IOC, som jo har repræsentanter for alle seks beboede kontinenter. Her kommer jeg med mit værdisæt, som er funderet i min opdragelse og uddannelse.

- Men jeg forsøger alligevel at huske på, at det kan nok være, at jeg opfatter vores nordiske samfundsmodel som noget nær den perfekte, men definitionen på 'perfekt' er skabt af mig og mine ligesindede ud fra vores kultur, dannelse og verdenssyn om medmenneskelighed og respekt for andres forskelligheder.

Mener De, at vi skal vare os for at pådutte andre vores værdier og samfundsmodel?

- Jeg mener, at det vigtigste min hustru og jeg kan

bibringe vores børn er, at de skal være nysgerrige og åbne over for det nye og ukendte og spørge sig selv: Hvad har vi at gøre med her? Hvis man evner at være oprigtig nysgerrig, opnår man rige oplevelser ved at danne sig personlige indtryk af steder og mennesker – og ikke blot adoptere andres gengivelser. Åbenhed er en menneskelig – måske endda en nordisk – egenskab, som jeg sætter højt. Men at være åben er ikke helt så aktivt som at være nysgerrig.

- I mødet med andre kulturer kan man både være stolt og være ovenpå i forhold til ens egen kultur. Men man kan også, sådan er jeg opdraget, være lyttende, nysgerrig og en lille smule ydmyg.

Men vi har vel lov at være stolte og bryste os bare lidt at vores nationale og nordiske fortjenester?

- Bestemt. Det skulle da bare mangle. Jeg er utrolig stolt over vores lille land, som i min levetid gang på gang har vist, at vi har kraft som et stort land. Vi viser, at vi har overskud til at deltage i mange internationale konstellationer. Det er fornemt og heldigvis opleves vi nu kun sjældent som en del af Sverige, sådan som det var almindeligt, især i USA, i min ungdom.

- Kendskabet til Danmark er vokset voldsomt, fordi vi har formået at hævde os kulturelt, kulinarisk og med en særlig nordisk stil og tone. Min pointe er, at vi, trods alle disse åbenlyse fortjenester, også skal huske at minde os selv om, hvor givende det er at være lyttende og nysgerrige i alle livets forhold.

eø

Ungdomsmøde med en kronprins

Historien om hvordan den daværende kronprins fik et nært forhold til de netop nye selvstændige baltiske nationer – og indgik venskaber, som holder ved.

Vi skal forestille os et klasselokale på Aarhus Universitet i foråret 1991. Her sidder 10 unge studerende med store øjne og iført en med danske øjne meget fremmedartet beklædning.

De unge er kort forinden ankommet fra en helt anden verden, Estland, Letland og Litauen, hvis fremtidige eksistens på det tidspunkt er mere end uvis.

Nu venter de på en jævnaldrende dansk medstuderende, som af sine lærere er blevet overtalt til at foredrage om monarki i et moderne demokrati.

De unge har selv bedt om at få mere viden om monarkiet, fordi den spanske konge kort forinden havde spillet en væsentlig rolle i afværgelsen af et kupforsøg, og de unge baltere diskutererede indbyrdes, om deres hjemlande mon kunne fungere som kongedømme.

Desuden ville de gerne opleve fristaden Christiania og forsvaret.

Kasernebesøg med forhindring

Christiania lod sig ordne med en tur til København. Forsvaret var noget vanskeligt. For selvom obersten hos Prinsens Livregiment i Viborg straks sagde ja til besøg, måtte han hele vejen op til forsvarschefen, før de unge Warszawa-pagt-borgere kunne få et glimt ind i Nato-hemmelighederne.

Og et foredrag om monarkiet lod sig også gøre. Men de unge havde alligevel ikke forventet, at foredragsholderen ville blive den kommende danske monark. Men nu stod han her, kronprins Frederik, klar til at give dem en flere timer lang førstehandsberetning. Han var, som den første i sin slægt, i gang med at tage en fuld akademisk uddannelse på lige fod med alle andre studerende.

Det var helt nyt for 22-årige Frederik at stille sig op og forelæse om monarkiet. I dag husker han nydelser ved at kunne gennemføre.

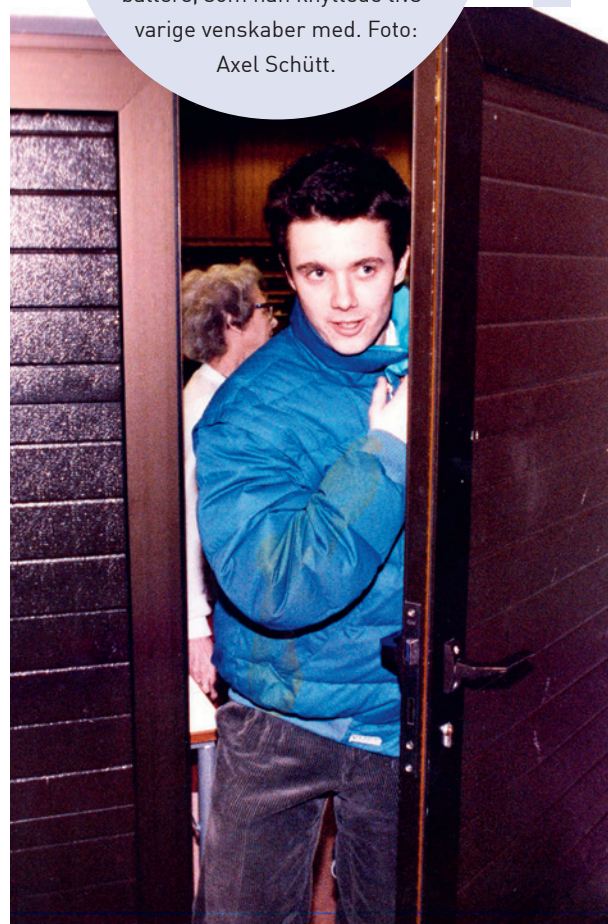
- Det var sjovt og overvældende for mig. Både det første og senere flere møder med samme kreds gav mig anledning til at reflektere over og fortælle, hvordan jeg så mig selv og monarkiet i dagens Danmark. Og argumentere for at monarki og demokrati flugter flot sammen. Det var en ny rolle for mig at udlægge samspillet mellem monarki og statsmagt. Men rammerne var trygge, jeg var jo sammen med jævnaldrende fra samme fag, som var mere end lydhøre, siger han og tilføjer, at lærdommen i høj grad gik til ham også.

Fattige og forsømte samfund

- Jeg var bare en ung studerende, som blev helt overvældet af balternes situation. De kom direkte fra fattige, forsømte og lukkede samfund, der havde været udsat for 50 års besættelse. Ikke fem år, som vi havde været det i Danmark under anden verdenskrig, men 50 år! Og her sad de så i en helt anden verden, i fuld gang med en uddannelse i nordiske velfærdssamfund. Deres hjemlige omvæltning gjorde indtryk på os alle, siger kronprinsen.

Mødet mellem de unge, og flere lig-

- Jeg var bare en ung studerende, som blev helt overvældet af balternes situation, fortalte kronprinsen til Nordiske i 2018. Her forlader han et eksamenslokale på Aarhus Universitet i 1992, året efter mødet med de unge baltere, som han knyttede livsvarige venskaber med. Foto: Axel Schütt.

nende sammenkomster i de kommende måneder, fandt sted, mens kampene for løsrivelse i balternes hjemlande tog til. Først senere på året blev uafhængigheden sikret. Så sent som dagen inden de unge skulle stå på flyet til Danmark, var russiske styrker gået til angreb på tv-tårnet i Litauens hovedstad, Vilnius, og de unge anede ikke, hvad de om et år ville vende hjem til – hvis de overhovedet fik mulighed for at vende hjem.

Men i Danmark fik de en stor slægt behandling – ligesom de øvrige nordiske lande på mange planer bidrog til, at de baltiske stater kom godt fra start. *es*

Vølvens vej – ud i Norden

Forfatteren Anne-Marie Vedsø Olesen har opnået fine priser, strålende anmeldelser og store oplag med sine fem romaner fra den nordiske mytologi, som nu også er på vej til Norge.

- Vikinger er så populære. Kan du ikke skrive en vikingetrilogi? Sådan spurgte forlaget Lindhardt og Ringhof i 2020 forfatteren Anne-Marie Vedsø Olesen, som året forinden havde vakt stor opmærksomhed med den horror-lignende roman 'Lucie', der foregår i nutiden, men handler om et 1000 år gammelt væsen og overgangen mellem ase-tro og kristendom i Norge.

- Mens jeg skrev 'Lucie', begyndte nordisk mytologi at myldre frem for mig, siger Anne-Marie Vedsø Olesen, som derfor også sagde nej til forlagets forslag om at tage udgangspunkt i vikingetiden - tidsperioden fra år 800 til 1050.

- Jeg ville tilbage til jernalderen, som varer i over 1000 år og først slutter med vikingetiden og den begyndende kristendom blandt nordboer. Det er i jernalderen, at vi finder de første arkæologiske tegn på den nordiske mytologi. Jo længere jeg kom væk i tid, jo større frirum følte jeg, at ville jeg få som forfatter, siger Vedsø Olesen, som da også fik forlagskontrakt på tre nordiske romaner, som senere blev til fem; en serie under den samlede titel, 'Vølvens vej'.

Snestorm over grantræerne?

Når forfatteren taler om frirum, handler det mere om at udfolde mytologiens magiske verdener end om datidens fysiske virkelighed, som skal gengives så autentisk som muligt.

- Det er mig meget om at gøre, at beskrivelserne af naturen og livsformen for to tusinde år siden er realistiske og bygger på faktisk viden. Selvom bøgerne ikke er fagbøger, men skønlitteratur, som levendegør datiden, har jeg læst mig ind på datidens kornsorter, husdyr og byggeteknik, siger Anne-Marie Vedsø Olesen og fortæller, at hun har

talt med flere fageksperter, herunder arkæologen, forfatteren og museumsinspektøren Jeanette Varberg.

- Botanikken i oldtiden er svær – og jeg begik da også et par fejl. Andre gange valgte jeg af skønlitterære grunde bevidst at bryde med fakta. I første bind, 'Snehild', er der snestorm over grantræerne, og under et af mine foredrag rejste en vidende herre sig op og spurgte, om der nu også var grantræer i Danmark i jernalderen? Nej, kunne jeg svare ham. Men jeg havde bevidst valgt at beholde beskrivelsen, da billedet af sne over grantræer i det afsnit gav den helt rigtige følelse for en nutidig dansk læser.

- Ligeledes vidste jeg fra begyndelsen af, da jeg begyndte at skrive bind 1, 'Snehild', at jernalderens byer ikke havde beskyttende murværk af sten, højst palisadeværk af træ. Men da fortællingen i 'Snehild' centrerer sig både tematisk og konkret om den myte, der omhandler byggeriet af muren omkring asegudernes Asgård, så lod jeg myten spejle sig i byggeriet af en mur i jernalderens menneskeverden. Og lod det så til gengæld forklare med en usædvanlig bygmester hentet i fremmede lande, som forstod sig på netop stenbrud og murværk.

Begejstrerede nordmænd

I denne sommer er 'Vølvens vej' under oversættelse til norsk til udgivelse næste år.

- Det er jo norsk det her, lød det fra folkene på det norske forlag Aschehoug, da vi præsenterede dem for 'Vølvens vej'. Det er jo vores fortælling, du er jo en af vores fortællere, sagde de, hvilket naturligvis glæder en fortolker af nordisk mytologi, siger Anne-Marie Vedsø Olesen, som ser interessante ligheder og forskelle mellem, hvad hun kalder for to mytologier, kristendom og nordisk mytologi.

- I begge mytologier belønnes man jo efter døden. Ifølge kristendommen kommer det gode menneske i himlen. I den nordiske mytologi kommer krigere, der dør i kamp, til Valhal, mens andre må nøjes med det mere kedelige dødsrige, Helheim.

Anne-Marie Vedsø Olesen, født 1962, er læge, men har levet som forfatter siden 2000. Hun lod sig oprindeligt inspirere af ægyptisk mytologi, senere af de oldnordiske fortællinger, og netop nu er hun på vej ind i det antikke Grækenland for at finde stof til sine næste fortællinger. Foto: Katrine Gøth.

'Vølvens vej', som er blevet kaldt for en nordisk 'Game of Thrones', er bl.a. belønnet med DR Romanprisen i 2022. Her er det første bind i serien, 'Snehild', der som de fleste af Anne-Marie Vedsø Olesens bøger har en kvindelig hovedperson.

- I kristendommen er det næstekærlighed og medmenneskelighed, der belønnes. I den nordiske mytologi er det handlekraft og viljestyrke – det at finde modet til at handle i svære situationer, hvor man er truet på sin frihed eller på liv og lemmer. I nutidig sammenhæng kan man overføre disse værdier til andre kriser; f.eks. en situation, hvor man bliver arbejdsløs eller skilt og alligevel finder handlekraft til at hive sig selv op. Der findes interessante værdisæt fra mytologierne, som vi har bragt med op i nutiden.

Stærke kvinder

- Det gælder også ligestillingsværdier, som faktisk er meget mere udbredte i nordisk mytologi end i

kristendommen. Kvinder i nordisk mytologi er på lige fod med mændene, de fremstilles ikke undertrykte, heller ikke seksuelt. Jeg holder af begge mytologier, men der er flere kønspositive fortællinger i den nordiske end i den kristne mytologi, siger Anne-Marie Vedsø Olesen, hvis næste store romanprojekt skal hente næring fra de græske mytologifortællinger, som hun altid har følt siger noget substantielt om civilisationers opståen og sammenbrud.

I mellemtiden udkommer den lille roman 'Jul i Jernskoven' den 18. september. Den er et slags efterskrift, et endeligt punktum, for 'Vølvens vej' og foregår omkring vintersolhverv hos jættekvinden Hyrrokin efter Ragnarok.

es

Musikmagasinet Gaffa

Brød lydmuren til Norden

Sanger og komponist Eivør Pálsdóttir
er nu hjemme på Færøerne efter
en årrække i Island og Danmark.
Hun har været indstillet til Nordisk Råds
Musikpris. Foto: Magnus Fröderberg,
norden.org

Det danske musikmagasin Gaffa lancerede for flere år tilbage selvstændige udgaver i Sverige og Norge. Det har bragt nordisk musik- og kulturliv tættere sammen og gjort Gaffa til en bedre forretning. Vi møder den danske chefredaktør.

I løbet af '00erne begyndte musikbranchen i både de nordiske lande og internationalt at lukrere på Norden ved at betragte de forholdsvis små lande som én enhed.

Det samme gjorde det danske musikmagasin Gaffa, hvis chefredaktør netop har holdt et af sine ugentlige redaktionsmøder med chefredaktørkollegerne i Norge og Sverige, da vi møder ham på en videoforbindelse. Erik Lillelund har kun haft chefposten i et halvt år, men har et klart blik for nytteværdien af magasinernes nordiske samarbejde.

Hvad taler I om på redaktionsmøderne?

- Hvordan vi kan bruge hinanden. Hvad vi kan suge hos hinanden? Kan vi bringe noget af det ind i vores nationale kontekst? Selvom vi ikke ligner hinanden så meget i Norden, er der mange tendenser, som går på tværs. Der er en del sandhed i udsagnet om, at vi er ét land, siger Lillelund.

- I Norden har vi i grove træk samme værdier og samme musik. Vi rammes ofte samtidig af de store globale bølger, countrybølgen til eksempel. Vi har stor tillid til autoriteter og institutioner, hvilket også betyder, at folk i Norden forventer sig meget af medierne. Folk har sans for kvalitet. Og det stiller høje krav til os som medie. Men hvis man formår at honorere forventningerne, belønnes man typisk med en trofast læserskare.

Både papir og online

Gaffa består af tre hjemmesider; en for hvert af de skandinaviske lande – og fysiske blade i Sverige og Danmark. Bladene er gratis, men en stor del af hjemmesidernes indhold ligger bag en betalingsmur, som flere tusind abonnenter betaler for i Danmark.

- Når vi beskriver tendenser, gør vi det tit i et nordisk perspektiv. Hvorfor kom countrybølgen, hvordan går folk til koncerter, hvilke konsekvenser har fotoforbud? Det kan sagtens være, at vi bruger kilder fra hvert vores land til vores version af historien. Men vi suger næring fra samme perspektiv.

Erik Lillelund fortæller, at musikbranchen også har fundet ud af de nordiske stordriftsfordele.

- De store selskaber har et stigende fokus på, hvordan en artist kan slå igennem i hele Norden – ikke blot i de enkelte lande

Norden som en helhed

- Vi betragter i stigende grad Norden som en helhed, og derfor taler de tre nordiske Gaffa-redaktioner også sammen hver dag og udvikler artikler i nordisk perspektiv. Går noget godt i Sverige, kan det måske være relevant for danske og norske læsere, ligesom vi ofte deler koncertreportager og anmeldelser, siger Erik Lillelund og understreger, at for ham handler det om at stræbe efter Gaffas mission.

- Gaffa har i 40 år været den toneangivende stemme i dansk musikjournalistik. I de seneste 15 år har vi stræbt efter at skabe bedre forudsætninger for musik- og musikkulturlivet på tværs af Norden. Det syn på den nordiske region er et pejlemærke for os både redaktionelt og kommercielt, lyder det fra chefredaktøren.

Vi stræber efter at skabe bedre forudsætninger for musik- og musikkulturlivet på tværs af Norden. Det syn på den nordiske region er et pejlemærke for os både redaktionelt og kommercielt, lyder det fra Erik Lillelund. Foto: Gaffa.

Oversætteren kravler ind og bor i hver sætning

Hun har oversat årets højtlesningsroman i Nordisk Litteraturuge – og henvend 40 nordiske romaner. Oversætteren Birgitte Steffen Nielsen fortæller om kunsten at puste dansk liv i norsk og svensk litteratur.

Birgitte Steffen Nielsen er svær at få en aftale med. Ikke fordi hun er det mindste krukke, men fordi hun hen over sommeren nærmest bor i en novellesamling, som hun er ved at oversætte fra norsk. For en stund er hun dog kravlet ud af norske Hans Herbjørnsruds univers for at berette, hvordan hun griber oversættelser an.

- Jeg skal få sproget til at leve på dansk, puste liv i det og skabe en lige så stærk oplevelse, som de svenske og norske læsere har på originalsproget. Sproget skal sprudle, siger den danske oversætter, som er glad for at 'hendes' roman 'De vil drukne i deres mødres tårer' af svenske Johannes Anyuru er udvalgt til at være Skumringstimens voksenbog i dette års Nordisk Litteraturuge.

- Selvom det er 10 år siden, jeg oversatte den, husker jeg tydeligt en særlig skønhed og sørgmodighed i sproget, siger hun, som netop nærmer sig deadline for oversættelse af Hans Herbjørnsrud. Det er en særegen proces.

Jagten på det rigtige ord

- Jeg kravler ind i hver sætning og bliver der, til jeg synes, at den er gjort både levende og præcis

på dansk. Forfatterens figurer taler jo forskelligt, og jeg lytter mig ind på deres stemmer for at gengive dem på levende dansk. Jeg træder i forfatterens spor og er ustandseligt på jagt efter det rigtige ord. I modsætning til kunstig intelligens, kan den menneskelige oversætter netop det, lytte sig ind på teksten, høre dens stemmer, toner og nuancer og justere betydningerne undervejs, indtil de er blevet præcise i den store komposition, siger Birgitte Steffen Nielsen, som jævnligt er i dialog med forfatterne – især de nordiske.

- Jeg oversætter også fra engelsk, men her er forfatterne ofte forskanset bag agenter og forlag. De nordiske er mere tilgængelige. Jeg havde f.eks. stor fornøjelse af at skrive sammen med Karin Smirnoff, da jeg oversatte hendes Jana Kippo-serie, som er fyldt med dialekt og selvopfundne ord.

- Det har også været spændende at opdage, hvor meget fælles gods der er mellem sprogene på de danske og norske kyster. Vestjysk og nordjysk dialekt genfindes i norsk – og omvendt, siger oversætteren, som har været nomineret til Blixenprisen og modtaget et treårigt arbejdslegat fra Statens Kunstfond.

eø

Mine falske venner

Birgitte Steffen Nielsen fortæller, at falske venner er ord, som er stavet ens, men har forskellig, måske ligefrem modsat, betydning, mellem nabosprog som norsk, svensk og dansk. Ord, der udgør fælder, når vi taler sammen i Norden.

Det følgende er en gengivelse fra Birgitte Steffen Nielsens samling af falske venner:

Norsk og dansk:

Grine er på dansk det samme som at le, men på norsk er grine det samme som at græde. Dytte på dansk er at bruge hornet i sin bil - på norsk er dytte at skubbe.

Flink på dansk er rar og hjælpsom, på norsk er flink det samme som dygtig.

Rar på dansk er flink og hjælpsom, men på norsk er rar at være underlig, mærkelig.

Lure på dansk er i smug at holde øje med, men på norsk at tænke på, spekulere over (og i øvrigt også at narre).

Svensk og dansk:

Rolig er på dansk ubevægelig, stille, det modsatte af ophidset, men på svensk er det at være sjov og festlig.

En killing er på dansk kattens unge, men på svensk et gedekid.

Orm er på dansk en regnorm eller bændelorm, men på svensk en slange.

Gullig er på dansk en gul-agtig farve, på svensk er gullig at være kær og nuttet.

Lyrisk er på dansk det samme som poetisk, på svensk også et almindeligt ord for at være begejstret og euforisk.

Årets højt læsningsbog til Skumringstimen er den svenske roman 'De kommer att drunkna i sina mödrars tårar' af Johannes Anyuru. Oversat til dansk af Birgitte Steffen Nielsen med titlen 'De vil drukne i deres mødres tårer'. Bogen, der modtog den prestigefyldte svenske Augustprisen, er en fremtidsroman, som beskriver, hvordan et demokratisk samfund som Sverige kan blive, hvis man ikke værner om sine demokratiske værdier.

Da træerne voksede ind i himlen

Sara Alfort fortæller i to bøger om et glemt nordisk fællesskab af kvindelige kunstnere, som var enestående for sin tid. Vi møder hende i en samtale om kvinderne, der brød gennem glasloftet med deres adfærd og skabte blivende kunstværker.

Forfatteren Sara Alfort er begejstret over, at interviewet med Nordiske finder sted i Foreningen Nordens lokaler på Vandkunsten i København. Hendes forfatterskab er nemlig i høj grad bygget op om Norden og nordiske personligheder fra en tid uden landegrænser i Norden.

Sara Alfort brød igennem i 2022 med bestselleren 'Damer der var for meget'.

- Bogen fortæller historien om en flok skandinaviske forfattere, der var kvinder og som var med til at bane vejen for det samfund, vi har i dag. Man følger dem i perioden fra 1884 til 1919. Bogens kvinder kendte hinanden på kryds og tværs. De var divaer for fuld udblæsning, der inspirerede, provokerede, og støttede hinanden. Set som en samlet flok skubbede de til grænserne for, hvad man kan sige og skrive, grænserne for, hvad en kvinde kunne og burde, og grænserne for, hvad der er skamfuldt og moralsk forkert. Og så pendlede de over de nordiske grænser som ingen andre.

Forstår hinanden

- Deres referenceramme var nordisk. De bor i hinandens hovedstæder, læser hinandens bøger og anmeldelser, skriver utrolig mange breve til hinanden, bor på de samme pensionater i Paris, sidder på de samme cafeer i København, Kristiania og Stockholm, sladrer om hinanden, går i seng med de samme mænd og læser de samme aviser og tidsskrifter og havde tilsyneladende ingen sproglige barrierer. De forstår simpelthen hinanden! Kvinderne, og mændene naturligvis, var en del af samme nordiske kunstscene, siger Alfort, som senere skrev 'Da træerne voksede ind i himlen'. Den handler om, hvordan en flok skandinaviske kvinde-

lige kunstnere myldrede ud i Europa i slutningen af det 19. århundrede, malede nøgne modeller i München, udstillede i Paris, gik på vinbar i Rom, malede bjerge i Athen og tog tog til Firenze.

- De levede af deres kunst, slog hul i glaslofter og fik træer til at vokse ind i himlen. De nægtede at acceptere samfundets opfattelse af, hvad en kvinde er. De var kritiske overfor ægteskabet, krævede ret til egen krop, tjente deres egne penge, rejste meget og ville i det hele taget bestemme selv. De brød grænser i dobbelt forstand, både fysiske og mentale – og de skabte nordiske fællesskaber, som også afspejlede sig i deres kunst.

- Det gav mening for mig at forstå kunstnerne og deres liv på tværs af grænserne, fordi Norden var deres liv, siger Sara Alfort, som selv har en familiemæssig baggrund, der var med til at føde hendes nordiske perspektiv.

- Min mor er svensk, jeg var svensk statsborger til jeg blev voksen, og jeg er vokset op med det svenske sprog og svensk litteratur, som Selma Lagerlöf, Agnes von Krusenstjerna og Maria Gripe. Så jeg er kommet hele mit liv i Sverige, og det gør jeg stadig, fortæller Sara Alfort, som fik sig lidt af en åbenbaring, da hun læste danske Agnes Henningsens erindringer.

Agnes Henningsen satte sporet

- Jeg blev nærmest besat af hende og den tid, hun levede i, hvor kultureliten var meget tværskandinavisk. Henningsens fortælling fik mig til at gå på jagt efter andre, som havde været ligesom hende. Jeg opdagede mange af disse kvindelige forfattere og malere, som kendte hinanden og som blev hovedfigurer i mine bøger. Deres netværk på tværs af de nordiske grænser havde afgørende betydning for, at de kunne leve, som de gjorde, og følge en livsbane som professionelle kunstnere og forfattere. De brød glaslofterne, fordi de var en flok. Vi har en tendens til at se disse kvinder hver for sig, som enestående fyrtårne, men for mig er det en vigtig pointe at se dem som en flok.

'Da træerne voksede ind i himlen'. Gads Forlag.

De nordiske kvindes fællesskaber frem mod første verdenskrig blev kendt af en større offentlighed med udstillingen 'Against all Odds', om 24 kvindelige kunstnere, på Statens Museum for Kunst i 2024. Med Sara Alforts bøger kommer man helt tæt på kvindernes private tilværelse, som hun her (th) beretter om på Rønne Bibliotek. Foto: Esben Ørberg.

I 2024 skrev Sara Alfort 'Damer der fik nok', der handler om tiden fra 1915 til 1960. Fra kvinder fik stemmeret til opfindelsen af p-pillen. Læseren ser tiden gennem øjnene på tolv forfattere fra Norden, der alle var kvinder, der fik nok. De insisterede på retten til at elske dem, de ville, rejse, hvorhen de ville, se ud, som de ville, og på at være meget mere og andet end hustru og mor. Alfort læser de nordiske kvinders romaner parallelt med hinanden, så det bliver åbenlyst, at forfatterne var optaget af de samme spørgsmål, og at de baksede med de samme grænser i deres liv.

Sproget var ingen barriere - dengang

Sara Alfort har også tænkt på, hvordan Norden opleves i dag.

- Det er skørt, at vi i dag ofte ser dansk, svensk og norsk kunst og litteratur hver for sig, når der er så åbenlyse paralleller og forbindelser. Dengang var der, i overført betydning, næsten kortere til Stockholm end nu, og sprogbarrierer fandtes næppe blandt kultureliten. Man blev ustandseligt eksponeret for hinandens sprog på cafeerne, til festerne, i bøgerne og på besøg hos hinanden. Det gør vi ikke i dag i lige så høj grad, og derfor bider tendensen sig selv i halen - og sproget bliver en hindring for de nordiske fællesskaber. Forhåbentlig vil de seneste års fremragende norske film og tv-serier ændre tendensen, siger Sara Alfort.

eø

Ny industrial alliance skal styrke nordisk konkurrenceevne

Største erhvervssamarbejde i Norden nogensinde: alliance med over 25 førende virksomheder i Norden vil styrke Nordens konkurrencekraft og modstandskraft ved at omsætte gode nordiske ideer til konkret handling.

- Norden har sjældent spillet en central rolle i de store strategiske diskussioner om Europas fremtid. Det skal der laves om på, siger Maria Tarp, direktør for Nordic Compass. Foto: Erhvervslivets Tænketaank.

'Vi omdanner Nordens stærke sider til konkret handling', står der med store bogstaver på forsiden af nordic-compass.org – og med lidt mindre bogstaver understreges, at her handler det om at transformere fra analyser til løsninger. Underforstået; mindre snak, mere handling.

I årtier har der været talt om, at Norden ikke fuldt ud opfylder sit potentiale for samarbejde om vækst og sikkerhed. I en verden præget af usikkerhed og alliancer i opbrud, synes Nordens regeringer og erhvervsliv at have nået samme konklusion: de nordiske lande må rykke tættere sammen. I en usikker verden er det svært at være lille, men med 28 mio. mennesker og som verdens 12. største økonomi kan Norden få skala og udnytte sine styrkepositioner.

Mellem linjerne

Men Nordic Compass er ikke et initiativ, der bygger på kritik af det hidtidige nordiske samarbejde – det er en reaktion på, at vi må indrette os på nye måder, hvis Norden skal forblive relevant og konkurrencedygtig. Folkene bag Nordic Compass vil se fremad og se resultater, fremgår det med al tydelighed under Nordiskes samtale med direktøren for Nordic Compass, Maria Tarp.

Hvorfor skulle I kunne realisere, hvad mange andre har drømt om?

- Fordi forståelsen for nordisk industrisamarbejde

er der. Fordi forståelsen for, at vi skal gøre noget andet og mere er der, og at vi i denne uforudsigelige verden skal sætte pris på allierede og samarbejdspartnere, som vi kan stole fuldt og helt på. Det kan vi på tværs af Norden, fordi vi deler værdisæt, samfundsmodeller og har komplementære styrkepositioner. Og ikke mindst fordi, det er nødvendigt at styrke den nordiske region i et globalt geopolitisk klima, hvor energipriserne i Europa er fire gange så høje som i Kina. I den situation har vi ikke brug for noget samtaleforum, men for en alliance, der har styrke til at omsætte ideer til konkrete initiativer. Her kommer Nordic Compass på banen som den største tværnordiske industrial alliance nogensinde, siger Tarp, som også er direktør for Erhvervslivets Tænketaank.

- Inden for sektorer som energi, kapitalmarkeder, teknologi og forsvar kan de nordiske lande i kraft af deres tætte relationer, høje grad af tillid og mange fælles interesser have særlige muligheder for at udvikle løsninger, skabe partnerskaber og afprøve samarbejdsformer, som på sigt kan få betydning langt ud over regionen selv, siger Maria Tarp og nævner forsvarsindustrien som eksempel på, hvor Nordic Compass vil arbejde.

Hvem kan og vil samarbejde?

- Vi vil begynde med at identificere hvilke virksomheder i eksempelvis forsvarssektoren, der er interessante og enten allerede arbejder pan-nordisk

Vattenfall, en af partnerne bag Nordic Compass, er ejet af den svenske stat, har 21.000 medarbejdere og netop vundet bygning af to danske vindmølleparker i Nordsøen og Kattegat. Her er det Vattenfalls vandkraftværk Stadsforsen i Jämtland.

Foto: Vattenfall.

Jyrki Katainen er formand for Nordic Compass og tidligere finsk statsminister og EU-kommissær. I dag er han chef for Nordeas gruppe for offentlige anliggender. Foto: Nordic Compass.

eller har potentiale til det – og et ønske om det. Det er jo enorme summer, de nordiske lande bruger på forsvar. Omkring 360 mia. kr. om året i 2025, og det tal ventes at blive omtrent fordoblet frem mod 2035. Samtidig bliver 78 pct. af EU-landes indkøb af forsvarsmateriel foretaget uden for EU, siger Tarp og tilføjer, at virksomhederne, både dem i alliancen og udenfor, betaler et kontingent, der finansierer Nordic Compass og som gør facilitering på højt niveau mulig.

- Vi bringer så disse virksomheder sammen og spørger, hvordan de ser et eventuelt nordisk samarbejde på deres område; et samarbejde med deres normale konkurrenter. Vi bringer dem sammen om at udvikle løsninger, der er økonomisk interessante for dem selv og for de nordiske regeringer, og som dermed kan fremme vores sikkerhed og konkurrenceevne. Den dybe ekspertise leverer virksomhederne i høj grad selv, men vi kan hjælpe med at være bindeledet til de nordiske regeringer, som jo også har en stærk interesse i, at Norden bliver mere sammentømt, kapabelt og i stand til at konkurrere globalt.

- Næste skridt frem mod udvælgelse af initiativer, der skal bæres videre, er, at vi udarbejder en liste fra de udvalgte sektorer med et eller to initiativer på hvert område. Initiativerne tester vi bl.a. på politiske beslutningstagere og offentlige ledere for at finde ud af, om initiativerne vil kunne opnå gode vækstbetingelser med eksisterende rammevilkår – eller om der skal arbejdes på forbedring af vilkårene.

Frem på scenen i Göteborg

- Vi når derefter frem til den årlige præsentation i Göteborg, Nordic Compass Summit, der første

gang finder sted i november 2026. Her vil udvalgte virksomheder eller alliancer af virksomheder præsentere, hvad de er nået frem til overfor investorer, regeringer og eksperter, som vurderer soliditet og faglighed i projekterne. Vi beder ikke om at blive troet på ordet. Vi vil dømmes på det, vi kan fremvise efter Göteborg. Og intet af det her kan lade sig gøre uden politisk opbakning.

Maria Tarp nævner en anden mulig case.

- Det nordiske kapitalmarked er et af fire sektorer, fordi vi ved, at vores evne til at mobilisere mere risikovillig kapital er helt afgørende, hvis vi skal undgå, at vores lovende, innovative virksomheder flytter væk fra Norden og til f.eks. USA. Et eksempel på en nordisk virksomhed, der har hentet finansiering uden for Norden, er den svenske fintech-virksomhed Klarna (fintech er en sammentrækning af *financial technology*), som i 2022 rejste 800 mio. US dollars fra en international investorgruppe, og sidste år valgte at blive børsnoteret i New York. Vi tror bl.a., at der vil være store fordele ved at integrere det nordiske kapitalmarked yderligere. Vi har længe iagttaget, hvordan især Danmark mister virksomheder, som mangler risikovillig kapital. Måske skal børsmiljøerne arbejde tættere sammen på tværs af Norden, måske skal vi have opbygget en stærkere investeringskultur, og måske skal lovgivning og regulering på nogle områder koordineres og justeres.

Gode ideer skal have kapital

- Vores mål er, at de gode ideer skal være økonomisk interessante for de involverede virksomheder samtidig med, at de påviseligt fremmer nordisk konkurrenceevne og resiliens. Her vil den politiske opbakning også tit være meget vigtig. Vi er pinligt bevidste om, at den reelle udfordring ligger i at få omsat ideer til handling. Derfor skal virksomhederne også her være den drivende kraft – med os som indpiskere – og der skal etableres offentligt-private partnerskaber, som sikrer, at alle trækker i samme retning. Det forudsætter, at de nordiske regeringer er helt trygge ved retningen. Vi slipper først initiativerne, når vi ved, at de kan bære videre, lyder det fra Nordic Compass-direktøren, som før ansættelsen som direktør i Erhvervslivets Tænk tank var leder af minister- og ledelsessekretariatet i Udenrigsministeriet og endnu tidligere Danmarks ambassadør i Portugal.

I er altså overbeviste om, at der er masser af virksomheder i Norden, som kan se potentialet i at arbejde sammen over grænserne, men at de mangler en banebryder som Nordic Compass?

- Ja, vi tror, at vi kan gøre en forskel i en tid, hvor interessen for Norden som politisk, økonomisk og strategisk fællesskab er vokset markant de seneste år. Det gælder i erhvervslivet, og det gælder i stigende grad også blandt europæiske regeringer.

- Norden har længe været blandt verdens mest integrerede regioner med fælles arbejdsmarked, tætte økonomiske relationer og stærke institutionelle bånd, men regionen har sjældent spillet en central rolle i de store strategiske diskussioner om Europas fremtid. Det skal der laves om på –

og det kræver, at samarbejdet mellem de nordiske lande bliver styrket og mere handlekraftigt. Det er samtidig meget vigtigt at understrege, at Nordic Compass ikke er et projekt, der er vendt væk fra Europa. Tværtimod: det er et arbejde for at udvikle nordiske løsninger, der også kan fremme det europæiske arbejde for at fremme konkurrenceevne og resiliens.

- Hvis vores samarbejde skal være relevant, må resultaterne være håndfaste, mulige at sætte i værk og gøre en reel forskel for Norden – og i sidste ende også bidrage til at styrke Europas konkurrenceevne og modstandskraft. Det er præcis den udvikling, vi ønsker at præge, siger Maria Tarp.

eø

Hvad er Nordic Compass?

Norden vokser kulturelt og med det nye danske regeringsgrundlag også politisk. Internationale kriser har bragt de nordiske befolkninger tættere sammen som region.

Men private virksomheder har været mere træge til at samarbejde nordisk. Lige indtil maj i år, hvor en gigantisk industrialliance, Nordic Compass, blev præsenteret af 25 toneangivende virksomheder i Norden.

Ikke siden Gyllenhammer-gruppen for 40 år siden samlede de største virksomheder i Norden om at forbedre nordisk infrastruktur og danne samlet nordisk modvægt til EU, har private erhvervsledere kunnet samle opbakning til nordisk industrisamarbejde i nævneværdigt omfang.

Men med fødselshjælp fra den relativt nydannede Erhvervslivets Tænketaank i Danmark er der nu samlet et forum, Nordic Compass, af de helt tunge ledere inden for industri, handel, fagbevægelse og Nordisk Ministerråd. Blandt medlemmerne er Aker ASA, Aker Solutions, Alfa Laval, atNorth, Carl Bennet AB, Chr. Augustinus Fabrikker, Danfoss, Emba Medical, EQT, Ericsson, EY, The Finnish Innovation Fund Sitra, KONE, Kongsberg, Kromann Reumert, McKinsey & Company, Nasdaq Nordic, Nokia, Nordea, Nordic Innovation, Novo Nordisk Foundation, Nscale, Patria, Saab, SEB, Vattenfall, Wallenberg Investments og Ørsted.

Nordic Compass blev øjeblikkeligt budt velkommen af bl.a. den nye danske erhvervsminister Martin Lidegaard (RV), som på Folkemødet på Bornholm fik stor applaus, da han afsluttede en debat om Nordic Compass med at sige, at han ikke kan vente med at samarbejde med Nordic Compass.

Dansk Industris adm. direktør Lars Sandahl Sørensen supplerede: 'Uden koordineret og konkret handling i Norden risikerer vi at sakke bagud, selvom vi sidder på nogle af verdens stærkeste løsninger. Netop derfor er initiativer som dette så vigtigt'.

I spidsen står den tidligere finske statsminister og EU-kommissær, Jyrki Katainen, som i bestyrelsen bl.a. omgiver sig med Kristin Skogen Lund, der er formand for lederuddannelsen INSEAD, Jacob Wallenberg fra Wallenberg Investments, samt Lars Rebien Sørensen, formand for Novo Nordisk Fonden.

I alliansens rådgivende panel sidder blandt andre Karen Ellemann, generalsekretær for Nordisk Ministerråd, Maailiina Abelsen, der er tidligere bestyrelsesformand i Royal Greenland, og formanden for Dansk Metal, Claus Jensen.

nordiccompass.org

Sprog er Nordens styrke

Norden er stor og fylder inklusive Grønland 3,5 mio. kvadratkilometer. Det gør Norden til en af verdens største sammenhængende regioner. Vi er næsten 28 mio. mennesker og er blandt verdens rigeste - med sprog, der favner kulturerne.

Af Michael Ejstrup

Der er cirka 2.500 km fra Gedser Odde til Nordkapp, og der er yderligere næsten 1.200 km videre til Longyearbyen. Så langt kan man som dansker rejse og stadig blive forstået, når man taler sit modersmål. Det er der ikke så mange andre steder i verden, man kan. Så når vi indimellem taler om vores eget sprog som lille og undseeligt, er det ikke helt retfærdigt. Det skal dog medgives, at der ikke i hverken Norge eller Sverige tales dansk, som man gør det i København, og det kan godt volde vanskeligheder. Men med den rette indstilling vil de allerfleste kunne gøre den lange rejse og klare sig med deres dansk.

Vi er så heldige, at nordmændene i meget høj grad satser på at holde fast i nordisk sprog, og

dette i alle de varianter, der findes i det meget langstrakte land. Også i medierne er nordmænd modsat især danskerne glade for og trykke ved, at norske dialekter kommer til orde på daglig basis og i alle udsendelsesgenrer. Derfor er nordmænd i alle egne vant til, at et sprog kan lyde mere eller mindre forskelligt, alt efter hvor man nu er eller kommer fra i landet. Det giver stor velvillighed over for andre nordiske varianter, f.eks. dansk og svensk.

De unge er for glade for engelsk

En undersøgelse fra sommeren 2026 viser, at især de unge mennesker under 25 år fra Norge, Sverige og Danmark er hurtige til at slå over i engelsk, hvis de ikke umiddelbart forstår hinanden. Det samme gælder ikke for de ældre generationer, som synes

Hvordan påvirker sprogteknologi fremtidens kommunikation? Hvilke trusler står de små sprog over for? Hvordan ser unge på de nordiske sprog i dag? Det drøfter fire unge i efteråret 2024 under et stort møde om nordiske sprog i Reykjavik. I panelet fra venstre Nina Sikkersøq Kristoffersen, aktivist og kunstner, Grønland, Annika Simonsen, doktorand i sprogteknologi for små sprog, Færøerne, Svava Þóra Árnadóttir, repræsentant for NordAtlantisk Gymnasium, Island og Alexander Winge, præsident for Ungdommens Nordiske Råd, Sverige. Foto: Eyþór Árnason/norden.org

at være mere insisterende over for at holde fast i at bruge nordisk sprog i samtaler med personer fra andre nordiske lande. Det er et område, der bør fokuseres på; og en mulighed for at styrke forståelsen af de forskellige nordiske sprog og dialekter er at starte allerede i grundskolen med at lytte uforfærdet til de andre nordiske sprog. Thorbjørn Egners. Astrid Lindgrens og Ole Lund Kirkegaards værker kan uden tvivl med fordel både læses og lyttes til på originalsprogene i de mindste klasser i alle nordiske lande.

Et sprog hører til i og favner en kultur. Ordforrådene og i nogen grad grammatikken viser, hvad der har betydning i naturen og kulturen, og hvilke naboer der har betydning og har fået indflydelse, f.eks. hvem man har handlet med og besøgt i både fredeligt og ufredeligt øjemed. Tænk engang på, hvor mange rodord vi har på nordiske sprog for solskinsvejr: ja, nok kun dét ene. Og det er ikke så underligt, i og med at solskinvejr ikke er så voldsomt fremtrædende som vejrfænomen på vore breddegrader. Derimod har vi utallige ord for regn, byge (ærl - dialekt), tåge, dis, gus, dug, rim, hagl, is, sne og (sne)fog. Det samme gælder for vind, f.eks. blæst, sus, pust, brise, (swirl og hwirl - dialekt), kuling, storm og orkan. Det gælder for lande som de nordiske, at vi har brug for både i forhold til landbrug og søfart at fokusere på netop de ovennævnte vejrfænomener for at klare os.

Det samme gælder for søfart, landbrug og blodsbeslægtede familierelationer. Det sidste handler om social kontrol, som sikrer, at familieformuer ikke arves af de forkerte, og for landbrugets vedkommende var det vigtigt at have styr på alle dyrene, både som han- og hunkøn og deres børn, f.eks. ko, kvie, tyr, stud og kalv eller hest, hoppe, hingst, vallak og føl. Det levede vores oldeforældre af og med, og den kultur er gemt i vores sprog. Kultur-

arven ses i sprogene at have variationer, men alligevel at være ret ens.

De nordisk nordiske sprog

Vi er vant til at kalde islandsk, færøsk, svensk, norsk og dansk for nordiske sprog, fordi de alle er indoeuropæiske og har samme ursprog som grundlag. Det fremgår ret tydeligt af disse sprogs grundstrukturer og ret store fællesskaber, når det gælder ordforråd og grammatik. Der er forskelle, der er til at få øje på og øre for, men forskellene er alligevel små i forhold til det meget store fællesskab, man også tydeligt ser og hører. I Nordens yderområder høres, at man netop er i de nordiske sprogs yderområder, når sønder- og vestjysk har foranstillet bestemt artikel i navneordene som *æ hund*, *æ kat* og *all æ hunn* og *æ ka't*. Man har ikke stød på Lolland, Falster, Møn og Bornholm, og man har ikke de nordiske ordtoner i nordsvenske dialekter og i finlandssvensk.

De andre nordiske sprog

De ovennævnte sprog hører til de blandt de indoeuropæiske, men i Norden har vi også to andre store sprogfamilier repræsenteret i estisk, finsk, samisk og grønlandsk. De tre førstnævnte hører til blandt de agglutinerende sprog, som er kendetegnet ved, at ordets rod står først i alle ord, og så kan der føjes et væld af bøjningselementer til efter denne rod. F.eks. kan finske navneord bøjes i 15 kasus, og estiske i 14 kasus.

Grønlandsk er anderledes og hører til de polysyntetiske sprog. I disse sprog kombineres alt, hvad man på et nordisk sprog vil sætte sammen af mange ord til en sætning, i et enkelt ord. Disse meget lange ord har så en meget kompleks struktur og betydning; f.eks. *naammassiguit aneersinnaavutit* (hvis du er færdig, må du gerne gå ud at lege), og *pereqqaartinnak qimmilerisarnak* (du skal ikke klappe hunden uden at spørge først).

Sproget er vores styrke

I Norden har vi tradition for at være stolte af vores sprog; og det skal vi blive ved med. Vi skal lade de små sprog få lov til at beholde deres kulturbærende pladser, og vi skal sørge for, at de mindste borgere i Norden bliver præsenteret for forskellige nordiske sprog tidligt i livet. Det er en sikker vej for vores særlige nordiske kulturer, som vi gerne vil have med ind i fremtiden.

Michael Ejstrup er ph.d. og sprogforsker og har skrevet denne faglige kommentar til Nordiske.

Vi har alle en oplevelse af, at Vesteuropa og dermed Norden pludselig er alene hjemme – og det eskalerer en udvikling, siger Kristeligt Dagblads chefredaktør, Jeppe Duvå, i dette interview om avisens begrundelse for at gøre Norden-dækningen til en journalistisk kerneydelse.

Kristeligt Dagblad

Danskerne ser sig som nordboer. Først derefter som europæere

fremragende og interessant kultur fra vores nordiske nabolande.

- Vi har i Nordiske vel nok en tendens til at hylde Norden og nordisk samarbejde en anelse for ukritisk, måske fordi vores udgivers mål er mest muligt nordisk samarbejde. Det kan synes som om, jeres nordiske dækning lider af samme tendens?

- Det er jeg slet ikke enig i. Vi har ikke en redaktionel linje om at være ukritiske eller begejstrede for nordisk samarbejde, og har heller ikke været det som avis. Vores løbende dækning er hundrede pct. baseret på uafhængig og dermed kritisk journalistik. Ikke mindst hvad angår f.eks. Sveriges problemer med bandekriminalitet og mislykket integration efter massive bølger af indvandring. Men hvis du spørger til den nye, radikalt ændrede situation, vi alle står i, så er der ingen tvivl om, at Kristeligt Dagblad som holdningsmedie ser positivt på tiltag i retning af udbygget meningsfuldt samarbejde i vores region. Alt andet ville i øvrigt være ulogisk, synes jeg.

- Er det dit indtryk, at vi er på vej mod en form for nordisk offentlighed?

- Mest i kraft af udveksling af kulturprodukter, litteratur, tv-serier og den slags. Der findes ikke rigtig en nordisk offentlighed per se, tror jeg. Desværre. Den er nok på vej - det vil jeg da håbe - men reelt tror jeg stadig, at især sprogforskellene udgør en barriere for en autentisk fælles offentlighed. Jeg er tilfældigvis lige blevet interviewet af en norsk journalist, og jeg tror, at vi er tilbøjelige til at undervurdere, hvor svært vi egentlig kan have det med helt banalt at forstå hinanden. Selv hvis vi taler meget langsomt. Men også dér kan vores alles oplevelse af, at Vesteuropa og dermed Norden pludselig er alene hjemme, eskalere en udvikling. Det ville være en meget positiv sideeffekt.

- Har du en fornemmelse af, hvordan andre medier vægter dækning af Norden og nordisk samarbejde?

- Helt sikkert med voksende interesse. Det er jo

- Norden er et naturligt emne for Kristeligt Dagblad, fordi fænomener som rødder, tilhørsforhold, kultur og historie står centralt i avisens univers, siger Duvå. Foto: Kristeligt Dagblad.

simpelt at konstatere, at Norden er rykket tættere på. Før var Norden-dækning et tilvalg. Nu er det en journalistisk kerneydelse, vil jeg mene.

- Hvordan vurderer du det politiske samarbejde i Norden, som jo består af regeringssamarbejdet i Nordisk Ministerråd og parlamenternes og partiernes samarbejde i Nordisk Råd?

- Det har desværre stadig det urgamle problem for det mere institutionaliserede nordiske samarbejde: at det ikke kan overbevise Nordens befolkninger i bredere omfang om, hvorfor det er vigtigt og relevant. Hvad det jo helt sikkert er. Der er en oplysnings- og kommunikationsopgave af rang, der skal løftes. Det nordiske parlamentariske samarbejde har et Europa-Parlament-problem. Selvom alle ved, at det er uhyre vigtigt, det der foregår, så får det sjældent folk op at stå i stolene.

- Samarbejdet er blevet kritiseret for bl.a. at være 'Norden dyreste kaffeklub' - sagt af Karen Ellemann, da hun i 2023 tiltrådte som generalsekretær for Nordisk Ministerråd. Er det dit indtryk, at samarbejdet er blevet mere effektivt siden?

- Det er det forhåbentlig. Vores fælles udfordringer kræver det i hvert fald, men det forudsætter en insider-viden, jeg ikke har, at vurdere, om det er tilfældet, slutter Jeppe Duvå.

ed

Skandinaver tror mere på kirken end på Gud

Danskere, nordmænd og svenskere tror mindre på Gud, end resten af europæerne. Til gengæld bakker de op om deres folkekirker, og danskerne fører an.

Af Erik Bjerager

29-årige Julie Møller Larsen er spændt, for lige om lidt skal hun døbes. Hun står uden for kirkedøren til Kronborg Slotskirke i Helsingør på en forsommer varm lørdag. Kirkens to præster, Sigurd Stubbergaard og Linda Rönnov, tager imod i den historiske slotsgård til drop in-dåb. Kun få meter længere henne er nedgangen til slottets kasematter med statuen af den slumrende nationalhelt, Holger

Danske, som ifølge sagnet vil vågne til dåd, hvis Danmark kommer i nød.

Julie Møller Larsen er på sin egen måde vågnet til dåd. Hun blev ikke døbt som barn, men nu har flere af hendes venner fået børn og har spurgt, om hun vil være gudmor, når deres børn skal døbes, så nu skal det være.

Hun går ind i den tomme kirke sammen med sin bror og hans kæreste, der skal være dåbsvidner.

Her er ingen musik, ingen salmesang, kun vandet i den gamle døbefont og præsten, der holder en kort tale, inden dåbsritualet lyder, og tre håndfulde vand bliver øst over hendes hoved. Det hele tager bare nogle få minutter.

Ude i solskinnet igen glæder Julie Møller Larsen sig over, at hun nu er døbt og dermed er blevet medlem af den danske folkekirke.

- På en måde er det her jo dag ét i mit nye liv. En slags ny begyndelse i det fællesskab, der er kirkens, siger Julie Møller Larsen.

Verdensmestre i opbakning til kirken

Julie Møller Larsens forhold til kirke og kristendom ligner mange andre skandinavers. Danskere, nordmænd og svenskere skriver ikke uden videre under på kirkens dogmatiske lære, men tror på deres egen måde – hvis de overhovedet siger, at de tror. De går ikke nødvendigvis meget i kirke. Men de føler et folkeligt tilhørsforhold ved at være medlemmer af deres respektive folkekirker. Et medlemskab, der kun er muligt gennem dåben.

Samtidig udgør Julie Møller Larsen en del af en opadgående tendens: gennem mange år har der været flere voksne, der har meldt sig ud af folkekirken end ind. Men i 2025 vendte udviklingen: Nu

Björnlunda Kirke sydvest for Stockholm. Foto: Anders Nyholm.

Den danske folkekirke står stærkest i Norden med en medlemspct. på 70. Her holdes 'Politisk bibeltime' i Skt. Nicolai Kirke i Rønne i sommer med politikerne Morten Messerschmidt og sognepræst Louise Howard. Foto: Esben Ørberg.

er der flere voksne, der melder sig ind i kirken end ud. Den samme tendens ses i Norge og Sverige.

I alle tre skandinaviske lande opleves med varierende styrke, at unge, der ikke blev døbt som børn, nu vælger dåben og dermed medlemskabet af kirken til. En del unge bliver døbt forud for konfirmationen, og flere og flere voksne, som tidligere har forladt kirken, går nu den anden vej: ind ad kirken dør.

Det skandinaviske paradoks

Både i Norge og Sverige er kirkegangen stigende efter årtier med voldsom sekularisering i de skandinaviske lande. Selvom korset pryder alle tre skandinaviske flag, har afkristningen af befolkning og samfund betydet, at danskere, nordmænd og svenskere i internationale målinger har konkurreret om at være nogle af verdens mindst religiøse, når de er blevet spurgt ind til deres personlige tro.

Men der er et paradoks, og det består i, at skandinaverne samtidig er verdensmestre i at bakke deres nationale kirker op, om end der har været en betydelig tilbagegang i medlemsprocenten: for 50 år siden var omkring 95 pct. af befolkningen i de

respektive lande medlemmer. I dag står den danske folkekirke stærkest med en medlemspct. på 70. 61 pct. af alle nordmænd er medlemmer af den norske kirke, mens 50,7 pct. af svenskerne er medlemmer af den svenske kirke.

Så hvordan skal man forklare det paradoks, at skandinaverne tilsyneladende tror mere på kirken end på Gud?

Astrid Krabbe Trolle, der er religionssociolog på Københavns Universitet, har et par bud på et svar på det spørgsmål.

- For de skandinaviske lande og især Danmark gælder, at befolkningerne historisk set har haft en bred og meget folkelig kontakt til de nationale folkekirker – og fortsat har det, når vi sammenligner med andre lande i Europa. Det står jo i modsætning til, at vi er så sekulære og afkristnede, som mange undersøgelser ellers antyder, siger Astrid Krabbe Trolle.

I mange andre europæiske lande melder befolkningerne sig ud af de traditionelle kirkesamfund, men de holder ikke op med at have en religiøs tro. 'Believing without belonging' kaldes fænomenet på engelsk: tro uden tilhørsforhold. I Skandinavien er det i høj grad omvendt. Skandinaverne er medlem-

mer af kirken, men når de bliver spurgt, siger de, at de ikke tror på Gud. Altså snarere 'belonging without believing', tilhørsforhold uden tro.

Kirken er en del af det nationale

Astrid Krabbe Trolle forklarer, at denne særlige skandinaviske model ofte er blevet udlagt som skandinavisk gudløshed. Men virkeligheden er mere kompliceret, fastslår hun.

- Det centrale er, at mange skandinaver opfatter det sådan, at de i højere grad er en del af det nationale, når de samtidig er medlemmer af kirken. Kirken er med til at styrke tilhørsforholdet til det øvrige samfund og til ens land. Især i Danmark er den følelse stærk – og formentlig også i vækst i disse år, siger hun.

- Meget tyder også på, at mange ydermere føler sig knyttet til en bestemt kirkebygning. Her blev de måske døbt. Her kom de med deres forældre eller bedsteforældre til jul. Kirken ligger i landskabet og

repræsenterer en dyb forankring, også i historien. De tror på en måde på kirkebygningen. Og så er det vigtigt, at kirken er rummelig. Det er en bygning, hvor der også i overført betydning skal være højt til loftet, siger Astrid Krabbe Trolle og understreger, at det har været sådan i mange år.

- Men der sker noget nyt i disse år, siger Astrid Krabbe Trolle.

- Vi er i mine øjne vidner til en sammensat udvikling. Sekulariseringen fortsætter, men der er også en modstrøm til kirkens tilbagegang. Noget tyder på, at der er en slags konservativ vækkelse blandt især unge mænd i flere nordeuropæiske lande. Jeg tror, at de reagerer på kønsdebatten og forestillingen om flydende køn. De er optaget af fast grund under fødderne og går ind for traditionelle værdier. Men de sidder ikke på kirkebænkene i det omfang, der tales om. Måske foregår det på sociale medier, hvor kristne influencere spiller en voksende rolle, siger hun.

Vegard Husby er teolog og generalsekretær for Kristen Idrætskontakt i Norge, der er en børne- og ungdomsorganisation, som oplever den voksende interesse for kristendom blandt unge. Foto: Erik Bjerager.

29-årige Julie Møller Larsen blev for nylig døbt ved en drop in-gudstjeneste i Kronborg Slotskirke i Helsingør. Hun er en af de mange nye voksne, der melder sig ind i folkekirken. Foto: Erik Bjerager.

- Kvinder har traditionelt været mere religiøse end mænd. Nu forekommer de unge kvinder at være mindre traditionelt kristne, end de unge mænd. Kønsskævheden har også en politisk tønning, da unge kvinder ser ud til at rykke mod det venstreorienterede, imens unge mænd rykker mod det højreorienterede, siger hun.

Der reageres på mange års åndløshed

Også i folkekirkens egne rækker forskes der i udviklingen og forståelsen af danskernes tro. Karen Marie Leth-Nissen er uddannet teolog og tidligere sognepræst og arbejder nu med folkekirkestatistik i FUV, Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter. Hun ser medlemskabet af folkekirken som et udtryk for danskernes tro, også selvom de ikke kommer i kirken særligt ofte.

- Vi ved, at mange har svært ved at formulere, hvad de tror på. Vi har som samfund på en måde udsultet vores evne til at tale om tro. Derfor får

man ikke et retvisende billede af danskernes religiøsitet, hvis man alene spørger om deres tro, siger Karen Marie Leth-Nissen.

- Danskerne kommer ikke så ofte i kirken, men antallet af danskere, der aldrig kommer i kirken, er faktisk faldende. Flere og flere går i kirke ved højtiderne. Så når man taler om en større åbenhed over for kirken, er det i mine øjne ikke nyt. Det er en udvikling, der har stået på over længere tid. Den er bare gået under radaren.

Der gives mange forklaringer på de positive vinde, der blæser i kirkens og kristendommens retning i disse år. Fænomenet ses i hele Norden og i en række andre europæiske lande. Udover unge mænds opgør med feminiseringen tyder noget på, at længslen efter et fast ståsted vokser i en urolig verden. Årtier med sekularisering og ateisme har ført til åndløshed, som der nu reageres på. Og så søger unge et menneskeligt fællesskab i kirker som en reaktion på digitaliseringen af deres liv, der har ført til større isolation og ensomhed.

Den danske folkekirke står stærkest

Hvis man sammenligner de tre skandinaviske lande, er det helt klart danskerne, der har det tætteste forhold til deres folkekirke.

Det fastslår Harald Hegstad, der er norsk teologiprofessor og folkevalgt formand for Kirkerådet i Norge, den øverste myndighed for den norske kirke.

- Sverige er i den forstand det mest sekulariserede af de skandinaviske lande, og Danmark er det mindst sekulariserede. Norge placerer sig midt imellem Danmark og Sverige, siger Harald Hegstad og henviser til, at Kirkerådet for nylig har undersøgt de norske kirkemedlemmers tro. Undersøgelsen viser, at hvert femte norske kirkemedlem er overbevist om, at Gud ikke findes, men alligevel er de medlemmer af kirken.

- Den norske kirke er landets største ateist-forening, siger han med en latter.

Blandt kirkefolk i Norge er det en udbredt opfattelse, at den udvikling er ved at vende. Det Norske Bibelselskab har undersøgt, at unge nordmænd under 30 år er mindre afvisende over for at tro på Gud og mere interesserede i at læse i Bibelen.

Norge er blevet 'livssynsåbent'

Åste Dokka, der er teolog og chef for kommentarstoffet på den kirkelige avis, 'Vårt Land', mener også, at nordmændenes forhold til kirke og kristendom er blevet totalt forandret i de senere år. Bl.a. er kulturpersonligheder som de norske forfattere Karl Ove Knausgård og nobelprismodtageren og katolikken Jon Fosse med til at tegne et langt mere positivt billede af kristendommen end det, der tidligere var fremherskende.

- I mange år fremstod man som idiot, hvis man som nordmand sagde, at man var kristen. Sådan er det ikke længere. Vi har i dag et totalt ændret klima i Norge for at tale om kristendommen. Der er en oprigtig nysgerrighed, siger Åste Dokka.

Det siger noget om kompleksiteten i den norske religiøsitet, at Human-Etisk Forbund, der er en forening af ikke-troende humanister, er blandt de hurtigst voksende livssynssamfund, som det omtales på norsk, i landet.

Forklaringen skal findes i skilsmissen mellem kirke og stat i Norge, som blev gennemført i 2017 og havde som formål, at Norge skulle være et 'livssynsåbent samfund', hvor alle trossamfund lige stilles og modtager det samme beløb pr. medlem fra den norske stat. Det har svækket den kulturelle kobling mellem det at være norsk og det at være medlem af den norske kirke.

De unge vil have svar

Vegard Husby er teolog og generalsekretær for KRIK, Kristen Idrætskontakt i Norge, der er en børne- og ungdomsorganisation, som bruger idræt til at knytte bånd mellem unge og kirken. 2025 blev et rekordår for organisationen, hvis medlemsskare voksede til næsten 18.000 medlemmer.

- Den generelle holdning til tro er langt mere positiv i dag end før. Mange unge har mistet troen på

sekulariseringsprojektet, hvor ingen værdier står fast, og alt er relativt. Der er et vakuum, der fyldes nu. Det er ikke nok med de mange spørgsmål. De unge vil også have svar, siger han.

Sven Thore Kloster, forskningschef på KIFO Institutt for kirke-, religions- og livssynsforskning gyder olie på den ind imellem euforiske begejstring, der har bredt sig blandt nogle kirkefolk, som vejrer morgenluft for kirken i Norge.

Han opsummerer de mange analyser af nordmændenes religiøsitet, som han selv står i spidsen for:

- Hovedbudskabet fra alle undersøgelserne er, at det går tilbage for kirken. De store pile peger nedad. Færre er medlemmer af kirken. Der er tilbagegang i individuel tro. Færre siger, at de tror på Gud, og færre beder til Gud.

Nogle mikrotendenser peger dog den anden vej

Kloster afkræfter, at der finder en vandring sted mod konservative kirkesamfund, hvilket også har været en del af mediefortællingen i andre lande. Både den katolske og ortodokse kirke i Norge vokser, men det skyldes næsten udelukkende indvandring. Og frikirkerne oplever ikke vækst i medlemstallet, selvom de karismatiske kirker er dem, der på verdensplan vokser hurtigst.

Sverige oplever heller ikke nogen traditionel vækkelse, men der sker noget i landet, hvor der også har været fokus på kirke og kristendom fra uventet kant. Da det svenske analyseinstitut Ungdomsbarometern skulle kåre Årets Influencer 2025, faldt afstemningen ud til fordel for: Jesus!

Ifølge en rapport, som udkom i den forbindelse, er der tale om en ny Jesus-trend, som dækker over unges søgen efter mening, fællesskab og tro langt væk fra digitale platforme.

Det er Jonas Idestrom, der er professor i teologi på Enskilda Högskolan i Stockholm, enig i, selvom han dog fastholder, at Sverige er 'tydeligt sekulariseret'. Også den svenske kirke oplever, at flere melder sig ind, men det opvejer ikke det høje antal udmeldelser.

Kiruna Kirke, Sverige.
Foto: Johannes Jansson

- Vi ville måske forvente, at unge svenskere var endnu mere sekulære og mindre troende end deres forældre. Men vi ser det modsatte i undersøgelser om svenskernes tro: unge er mere troende. Især unge mænd er begyndt at komme i kirke. Medierne er optaget af udviklingen og gør den måske mere omfattende, end den er. Men der er ingen tvivl om, at noget er ved at ske. Først om nogle år vil vi vide, om udviklingen er reel, siger Jonas Ideström.

Den svenske kirke har fjernet sig fra svenskerne

Da stat og kirke blev adskilt i Sverige i 2000, var 83 pct. af den svenske befolkning medlemmer af den svenske kirke. Siden dengang er opbakningen styrtdykket, så kun godt halvdelen af befolkningen er medlemmer i dag.

Samtidig er der i Sverige – i modsætning til i Danmark og Norge – en tradition for, at kirkens ledelse udtaler sig om politiske emner, ligesom de politiske partier stiller op med egne kandidater, når der er kirkevalg.

Et eksempel på den svenske kirkes tiltagende

tilbagetrækning fra det svenske samfund er, at kirken i årtier har haft sit eget flag, som ofte bruges, uden at der også flages med det svenske flag. Samtidig flages der ved lejlighed også med regnbueflaget. Som en kilde udtrykker det: 'Den svenske kirke er bange for at fremstå nationalistisk'.

Den norske kirke har også sit eget flag, men det benyttes mest som et supplement og ikke som en erstatning for nationalflaget. Den danske folkekirke har ikke sit eget flag, men benytter udelukkende Dannebrog.

Den forskellige brug af nationalflaget i de skandinaviske folkekirker symboliserer forskellen i nærhed mellem folk og kirke. Danskerne bakker mere op om deres nationale kirke end svenskerne og nordmændene.

Erik Bjerager var i 28 år, frem til 2022, chefredaktør for Kristeligt Dagblad, som han fortsat er knyttet til. Artiklen har tidligere været bragt i avisen og bringes her, lettere forkortet, med tilladelse fra forfatter og chefredaktør.

Hør min historie!

Hvordan kan arbejdet med taler i klasserummet åbne for en samtale om Danmarks kolonihistorie? Og hvordan kan taler fra fortiden være med til at bekæmpe fordomme og uvidenhed i Rigsfællesskabet?

Af Lasse Bruun Jonassen og Nis Vraasø

En analyse (Sjómaq-analysen) af unges kendskab og holdning til hinanden på tværs af Danmark, Grønland og Færøerne konkluderer, at unges kendskab til de andre lande i Rigsfællesskabet er meget begrænset. Ifølge analysen er det særligt danske unge, der ikke føler fællesskab med de andre lande i Rigsfællesskabet og også dem, der har flest fordomme, særligt om Grønland og grønlændere.

På trods heraf, viser analysen også, at langt størstedelen af de unge fra de tre lande mener, at kendskab til de andre lande i Rigsfællesskabet er vigtigt. Et flertal af de unge foreslår selv, at dette kendskab kan øges gennem undervisning i grundskolen.

På den baggrund har Danske Taler med støtte fra Undervisningsministeriet udarbejdet et frit tilgængeligt undervisningsmateriale, 'Hør min historie', til historie- og danskundervisningen i udskolingen.

Et intenst mundtligt rum

Undervisningsmaterialet tager udgangspunkt i taler holdt af grønlændere, færinger og nulevende danskere med rødder i Danmarks tidligere kolonier i Caribien og Ghana. I nærværende artikel fokuserer vi dog udelukkende på de grønlandske taler.

I danskundervisningen arbejder eleverne først med stemme- og kropsøvelser – en lidt uvant tilgang til tekstanalyse. Men ved at aktivere kroppen og selv tage del i det fysiske ritual, en tale er, bliver eleverne ofte mere åbne for de fortællinger – og den argumentation, talerne bærer på – og de virkeligheder, talerne har levet i.

Arbejdet med taler skaber nemlig et intenst mundtligt rum. Det er bl.a. derfor, vi som publikum ofte bliver rørt af en stærk tale på en anden måde end f.eks. et velskrevet debatindlæg. Når eleverne selv stiller sig frem foran andre med deres egen krop og stemme, er der noget på spil. De mærker

de svedige håndflader og suget i brystet, og bliver derfor mere åbne for at lytte til andres taler og argumenter.

Eleverne møder blandt andre Sigríd Aisha Goul Frøberg, som i en tale fra 2025 italesætter en frustration over vidensniveauet hos danskere, når talen falder på Grønland:

'Jeg er træt af at forsøge at opsummere over 300 års kolonihistorie, hver gang folk vil tale med mig om Grønland. Der er så få folk, som ved noget om de ting jeg lærte i folkeskolen.'

I materialet bliver Sigríds tale forløst gennem højtlesning. De danske elever prøver altså at stå på en talerstol med ordene fra en vred ung kvinde, der ligner dem selv.

Måske smitter indignationen også af, så eleven mærker den demokratiske kraft, der kan være i at stille sig frem og tale højt om det, som man oplever som uretfærdigt. På den måde skabes det 'stedfortræder-kulturmøde', som ofte kan øge elevernes forståelse for talerens livssituation.

En kompleks historie

I historiematerialet læser eleverne taler af grønlændere og færinger fra afgørende perioder i landenes historie. For Grønlands vedkommende er det taler fra overgangen fra koloni til dansk amt (1953), indførelsen af hjemmestyre (1979) og siden selvstyre (2009).

Sproget i historiske taler kan virke gammelt og fremmedartet, men talens mundtlighed og ofte ret personlige vinkel tilbyder til gengæld unik indsigt i talerens erfaring og livsverden og dermed indlevelse i synspunkter, som ikke umiddelbart flugter med mere nutidige eller gængse holdninger.

Tidligere folketingsmedlem Augo Lyng. Fotograf: Folketinget.dk

F.eks. sagde den grønlandske politiker Augo Lyngse følgende i en tale, han holdt i Grønlands Landsråd i 1952:

‘Når vi hæver blikket over jordkloden, ser vi mange steder kolonikampe, hvor de indfødte kæmper for at løsrive sig fra moderlandet og blive selvstændige. (...) Men her i Grønland vil vi gerne gøre det modsatte.’

Citatet fra Lyngses tale er interessant, fordi det stammer fra en periode, hvor mange grønlandske politikere ønskede at knytte Grønland tættere til Danmark, og fordi det står i skærende kontrast til holdninger hos nogle af nutidens mere markante grønlandske politikere, f.eks. Aki-Matilda Høegh-Dam, der i en tale fra 2022 i Folketinget sagde:

‘(...) ifølge Wikipedia og et dansk leksikon fra skoletiden siges det, at kolonitiden sluttede i 1953 med den nye grundlov. Tjah, en grundlov, som Grønland ikke kunne stemme om i en tid, hvor vi alle modsat andre tidligere kolonier i verden ikke havde noget at sige, om vi gerne ville ud eller indlemmes i kongeriget; vi og andre lande blev ført bag lyset.’

Lasse Bruun Jonassen og Nis Vraasø er medarbejdere hos Danske Taler.

Dansk Taler driver databasen dansketaler.dk og udfører kultur- og demokratiprojekter med udgangspunkt i taler. Talesamlingen omfatter 6000 talemanuskripter fra 1800-tallet til i dag. Se: dansketaler.dk: Hør min historie.

Aviaya Marie Hjortsbjerg Andersen holder tale under Nordisk Talefest på Odense Hovedbibliotek 2024. Fotograf: Mikkel Randløv/elektrofilm.

Lettere at få nordisk lærlingepraktik

Arbejdsgivere, lønmodtagere og uddannelser i Norden går sammen om at uddanne flere faglærte, som arbejdsmarkedet i stigende grad efterspørger. Ideen er, at praktik eller senere job i nabolande vil afhjælpe flaskehalse og give unge nordisk dannelse.

Det skal være lettere at tage job i et andet nordisk land. Ambitionen er gentaget til hudløshed af politikere, lønmodtagerorganisationer, arbejdsgivere – og Foreningen Norden – især gennem det sidste årti.

Når så mange presser på for at lette mobiliteten for den nordiske arbejdskraft skyldes det ikke mindst, at nogle områder mangler arbejdskraft og andre har overskud af arbejdskraft. Det gælder især faglærte, som er i underskud i store dele af Norden.

Men nu er der håb om et gennembrud. Foreningen Norden vil sammen med 11 partnere bruge de næste tre år på to sider af samme sag. Dels at få flere unge til at vælge faglige erhvervsuddannelser, og dels at få dem til at søge praktik eller efterfølgende job i Norden.

Projektet hedder Nordstart og er en udvidelse af Nordfokus, som i de seneste tre år har formidlet cirka 200 praktikpladser og 1.000 job for unge på erhvervsuddannelser på tværs af Norden.

Integreret uddannelsesområde

Nordstarts programchef, Emilia Modigh, siger, at alle projektets partnere satser på at kunne løse et fælles problem.

- Vores vision for hele initiativet er et integreret nordisk uddannelses- og arbejdsmarkedsområde,

Vigtigste partnere i Nordstart

- Arbejdsmarkedsorganisationer i Nordjylland, Agder i Norge og Vestsverige. For eksempel Vestsvensk Handelskammer med 3500 virksomheder og Erhvervshus Nordjylland, som allerede er eksperter i at skaffe arbejdskraft.
- Tre faglige gymnasier fra det sydvestlige Sverige, Nordjylland og det sydøstlige Norge. Det gælder for eksempel Techcollege i Aalborg, som allerede nu har 200 unge fra Norge og Sverige på værksteder og skolebænk om året.
- Foreningen Norden i Danmark og i Norge.
- Den nordiske digitale uddannelsesvejleder Keystone, som driver store digitale platforme som gymnasium.se, studentum.se/dk/ og no. Det er herfra, at den store formidling og kommunikation vil finde sted.

hvor unge kan uddanne sig, arbejde og vokse uanset grænser – og hvor erhvervslivet har adgang til den ekspertise, der driver Norden fremad.

Hos Foreningen Norden kan generalsekretær Christian Lagoni heller ikke få armene ned.

- Med Nordfokus fik vi gødet jorden, og nu kan vi med fornyet styrke fortsætte fokus på erhvervs-

uddannelserne. Vi har jo flere andre succesfulde projekter rettet mod unge, ikke mindst Nordjobb, Norden i Skolen og Nordisk Lejrskole.

- Med Nordfokus fik vi kræfter til at bidrage til stærkere nordisk mobilitet og, hvad vi kalder for nordisk dannelse, over for en ny gruppe af unge, som er i gang med at uddanne sig til elektrikere, murere, mekanikere, tømrere eller inden for sundhed og administration.

Nordstart lukker et hul

- Og nu kan vi med Nordstart lukke et hul. Den unge tømrerlærling i Sverige har jo ikke flere måneders sommerferie, som studerende på lange uddannelser har, og har derfor ikke kunnet tage på Nordjobb. I det hele taget har vores samfund ikke viet unge på erhvervsuddannelser nok opmærksom-

hed. Men nu, hvor også arbejdsgiverne skriger på arbejdskraft, mærker vi en form for gennembrud. Nu kan vi få flere i faglige uddannelser, bedre imødekomme arbejdskraftbehovet og tilføre de unge en nordisk bevidsthed, siger Lagoni.

Nordstart er primært finansieret af Interreg, et EU-initiativ, der netop støtter projekter på tværs af landegrænser, især projekter mellem nabolande. Det samlede budget er på op mod 40 mio. kr. og giver mulighed for en massiv indsats – udført af den bredest mulige partnerskreds. Se box herunder.

Interreg har en særlig regional struktur for Øresund-Kattegat-Skagerak, og det er unge i landområder, som grænser op til disse havområder, som i særlig grad vil blive motiveret til at tage dele af deres uddannelser i et af de andre nordiske lande.

eø

Denne tømrerlærling på et skovbrug i nærheden af Göteborg kan få praktik eller senere job i Danmark eller Norge med hjælp fra Nordstart. Foto: Johannes Jansson, norden.org

Jyllands-Posten:

Norden er en bundgarnspæl

Norden er vigtigere og vigtigere og derfor bør vi stå meget tættere sammen i Norden. Sådan lyder det fra flere og flere – også i mediernes ledere, anført af Politiken, men også Kristeligt Dagblad, Berlingske og flere andre har fulgt den nye tendens til at fremhæve Norden og nordisk samarbejde.

Nu sker det også for Jyllands-Posten, Danmarks tredjestørste avis med over 300.000 ugentlige læsere, som toner fuldtønt nordisk i en leder i juli. Nordiske har fået tilladelse til at gengive lederen, der er skrevet af chefredaktør Morten Nystrup:

’Vi burde stå tættere sammen, end vi gør i Norden. I urolige tider som disse er det helt åbenlyst, at vi har noget at sige til hinanden.

Hvad angår Norden, er der tale om en bundgarnspæl, vi længe har taget for let og for lemfældigt på. Som en gren af familien, der bare er der: mindre spændende end andre fællesskaber, og det er netop pointen ved nu at forny interessen for vores broderfolk og deres lande.

Når alt i denne verden er under forandring, også gamle interkontinentale venskaber, er der noget trygt og beroligende ved det, der ikke er eksotisk, men genkendeligt.

I mange år troede vi, at verden bevægede sig mod stadig større og stærkere fællesskaber, hvor geografi ikke længere havde nogen betydning. Vir-

Nordisk Råds session i Stockholm i oktober sidste år. Foto: Magnus Fröderberg.

Opfordringerne til øget nordisk samarbejde bliver flere og kommer fra stadig mere indflydelsesrige kredse. Det klassiske politiske samarbejds-mønster suppleres af en voksende erhvervs-økonomisk lobbyisme – for ikke at tale om forsvarssamarbejde. Her er tre direktører fra det kendte samarbejde: Karen Ellemann, generalsekretær i Nordisk Ministerråd flankeret (tv) af Kristina Háfoss, direktør for Nordisk Råd og Kristin Danielsen, direktør for Nordisk Kulturfond. Foto: Jens Honoré.

keligheden blev en anden, og der er brug for at genfinde samarbejder tæt på, hvor man ikke kun taler om våben, økonomi og handel, men hvor til-liden er et grundvilkår.

Sådan et fællesskab er Norden: en overskuelig samling af små stater med stærke nationale iden-titeter, bundet sammen af historie, kultur og tillid, men uden ambition om at blive én stat.

Det er ikke kun vores kongehuse, der binder os sammen. Hele Norden er samlet i Nato og omtrent også i EU, men indbyrdes er vi hverdagens udland. Lettere støvet og selvfølgelig. Sig 'Nordisk Mini-sterråd' og hør ekkoet af en nostalgisk rest fra for-tiden.

Mere binder os til Norden, end mange går og tænker over. Vi har et vist ånds-, kultur- og sprog-fællesskab. Et internationalt fællesskab, hvor alle kan være hjemme, er et godt udgangspunkt for de udfordringer og potentialer, der står og banker på. Energiforsyning, klima, global konkurrence og geopolitisk ustabilitet for blot at nævne nogle. Nor-den er ikke længere Europas periferi, men ligger på en hovedvej mellem Arktis, Østersøen og Atlan-terhavet.

I en urolig verden 'udgør samarbejdet mellem de nordiske lande en unik størrelse med voksende be-

tydning', fremgår det af regeringsgrundlaget, men derfor kan det jo være rigtigt nok.

Det kalder på nye perspektiver for et nordisk samarbejde. Erhverv, innovation, økonomi og ud-dannelse rummer store potentialer. Øget for-svars- og sikkerhedssamarbejde er desuden helt nødvendigt, og her er nok at gøre. Danmark har jo grundigt demonstreret, at vi også mangler kompe-tencer på det felt. Apropos blev Norge mange dan-skernes foretrukne hold under VM i fodbold, men også til hverdag bør vi slå os til ro, ro, ro i et tættere samarbejde broderlandene imellem.

Moderaternes Monika Rubin, minister for nor-disk samarbejde, vil revitalisere Norden, bl.a. ved at danske elevers studieture i højere grad går til Oslo, Island eller Grønland, har hun i denne sommer sagt til Kristeligt Dagblad. Det er da et sted at starte.

De unge mennesker skal nok få set London og Barcelona eller steder i verden, hvor man har stær-ke nationale identiteter, men ikke det fællesskab, Norden i grunden burde være. EU er et samarbejde fra oven, Storbritannien i splid med sig selv, Balkan er fyldt med historiske ar, Belgien balancerer mel-lem flamlændere og vallonere, Spanien har Catalo-nien og Baskerlandet.

I Norden har vi hinanden, hvis vi vil.'

Skiftedag på Nordiske

Redaktøren af Nordiske takker af – og overlader posten til Susanne Hegelund og Peter Mose.

Redaktøren af Nordiske, det eneste danske medie, der udelukkende beskæftiger sig med nordiske perspektiver, Esben Ørberg, overdrager fra og med næste udgave redaktion og ansvar til Susanne Hegelund og Peter Mose.

Esben Ørberg kom til Nordiske i 2015 efter en årrække som kommunikationschef i Dansk Journalistforbund og kommunikationsansvarlig i flere organisationer og virksomheder – samt journalist på lokale dagblade.

- Interessen for Norden vokser i alle dele af de nordiske samfund og internationalt, men i høj grad på en tragisk baggrund: Ruslands overfald på Ukraine. Denne europæiske krig har fået de nordiske nationer og befolkninger til at få øjnene op for nødvendigheden af og fordelene ved et stærkere regionalt fællesskab og samarbejde, siger den afgangende redaktør, som tilføjer,

at tendensen er forstærket af usikkerhed om USAs rolle på den internationale scene, ikke mindst i Nato-regi.

- Tilslutningen til Norden er måske nok accelereret på grund af den geopolitiske situation og behovet for større militær modstandskraft, men der har længe været en stigning i private virksomheder og organisationer, som samarbejder nordisk, fordi det kan betale sig. Samlet er Norden således blevet mere spændende og perspektivrigt at beskæftige sig med – også mediemæssigt, siger Ørberg og henviser i øvrigt til det nye online-medie om Norden, som Foreningen Norden udgiver fra næste år, i det håb at bidrage til at skabe en egentlig nordisk offentlighed.

At også den folkelige interesse for Norden styrkes kan aflæses i medlemstallet i Foreningen Norden, som nu er næsten 10.000, en stigning på 2000 over tre år.

Det nye redaktørpar, Hegelund & Mose, danner ikke kun virksomhed under dette navn. De har arbejdet sammen i næsten 20 år, og Susanne Hegelund var tidligere chef for TV-avisen og kommunikationsdirektør i flere private organisationer, mens Peter Mose bl.a. har en fortid som journalist på Politiken.